

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**POJETÍ VOLNÉHO ČASU V SOCIOKULTURNÍ SKUPINĚ
KŘESŤANŮ A V SEKULARIZOVANÉ SPOLEČNOSTI**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ludmila Muchová, Ph.D.

Autor práce: Petra Hořejší

Studijní obor: Pedagogika volného času – vychovatelství

Ročník: Čtvrtý

2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupové části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

30. 3. 2016

.....

(podpis studentky)

Poděkování

Největší poděkování patří mé vedoucí práce doc. PhDr. Ludmile Muchové, Ph.D. za neochvějnou podporu, pevné nervy, výborné vedení a profesionalitu, se kterou mne během psaní bakalářské práce vedla. Zároveň bych chtěla poděkovat své rodině za podporu a všem respondentkám, které mi poskytly rozhovor.

Obsah

Úvod.....	6
1 Křesťané jako sociokulturní skupina v české společnosti	8
1.1 Kultura.....	8
1.2 Sociokulturní skupina.....	9
1.3 Charakteristika společnosti z pohledů křesťanství.....	9
1.4 Charakteristika křesťanů jako sociokulturní skupiny.....	11
2 Čas posvátný a profánní.....	12
3 Posvátný čas v životě křesťanů.....	13
3.1 Denní čas - modlitba	13
3.2 Týdenní čas – svátost eucharistie.....	14
3.2.1 Neděle.....	14
3.2.2 Svátost eucharistie	15
3.3 Roční čas – svátky a poutě	16
3.3.1 Vánoce	16
3.3.2 Velikonoce.....	17
3.3.3 Svátky svatých.....	18
3.3.4 Poutě.....	20
3.4 Celoživotní čas	21
3.4.1 Křest	21
3.4.2 Biřmování	22
3.4.3 Svátost kněžství	23
3.4.4 Svátost manželství	24
3.4.5 Svátost pokání a smíření.....	25
3.4.6 Nemoc a smrt.....	25
3.4.7 Svátost nemocných.....	26
4 Čas volný a čas pracovní	28
4.1 Definice volného času	28
4.2 Historie.....	28
4.3 Speciální a profánní čas v životě sekularizované společnosti.....	29
4.3.1 Denní čas – volno po práci	30
4.3.2 Týdenní čas.....	30

• Víkend	30
• Jóga	31
4.3.3 Roční čas	32
• Velikonoce	32
• Vánoce.....	33
• Dovolená	34
4.3.4 Celoživotní čas	35
• Narození dítěte	35
• Dospělost.....	36
• Svatba a manželství.....	36
• Smrt.....	38
5 Závěr teoretické části	40
6 Kvalitativní výzkum	42
6.1 Cíl výzkumu	42
6.2 Použitá metoda výzkumu	43
6.3 Výzkum	43
6.4 Respondentky	44
6.5 Popis rozhovorů	45
6.6 Vyhodnocení výzkumu	45
6.7. Závěrečné vyhodnocení výzkumu.....	48
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	52
SEZNAM PŘÍLOH.....	57

Úvod

Ke zpracování bakalářské práce jsem si vybrala téma „*Pojetí volného času v sociokulturní skupině křesťanů a v sekularizované společnosti*“.

Toto téma jsem si vybrala, protože se pohybuji na teologické fakultě, ale přesto mi byl svět náboženství velmi vzdálený. Během čtyř let, kdy jsem měla možnost na fakultě studovat, jsem potkala nesmírné množství věřících lidí, ať už z řad studentů nebo přednášejících, což mne motivovalo k vlastnímu pátrání, jak moc jsou naše životy rozdílné. Bakalářská práce na toto téma mi umožnila vzhled do života křesťanů, jejich zvyků, tradic a životních postojů. Zároveň to byla skvělá příležitost porovnat dva rozdílné světy – svět křesťanů a svět ateistů z volnočasového spektra.

Zprvu se mi zdálo téma velmi složité a proniknout do křesťanského světa nereálné, ale postupem času se mi křesťanství dostalo „pod kůži“ a začala jsem rozumět věcem, kterým nezasvěcený ateista jako já nikdy rozumět nemohl. Zjistila jsem, že při rozhovoru s rodiči nebo přáteli dokáží argumentovat za obě dvě strany – jak za stranu křesťanů, tak ateistů. Během psaní práce jsem se přistihla, že se těším na zpracovávání problematiky volného času ateistů, ale po mém příchodu k tomuto tématu, jsem byla zděšená skutečností, jak ateisté, oproti křesťanům, tráví svůj volný čas nenaplněně a bezvýznamně.

Tato práce má za cíl zjistit, zda jsou lidé věřící a nevěřící schopni vnímat jiný než profánní rozměr svého života jako posvátný nebo svatý. Chtěla bych poukázat na rozdílnost vnímání volného času ze tří možných perspektiv, ze strany křesťana, člověka s nediferencovanou vírou a ze strany ateisty. Vybrala jsem si tři respondentky z mého okolí, které zastávají rozdílné transcendentální postoje, což ověřuji ve strukturovaném rozhovoru s otevřenými otázkami. Z přístupu k metodologii jsem si zvolila osobní případovou studii, díky které mohu zkoumat malé množství respondentů a jejich postoj k výzkumné problematice v celistvém kontextu. Přičemž se věnuji různým časovým okruhům. Z rozhovorů mohu zkoumat příčiny, názory a životní postoje respondentů na předmět výzkumu.

Pro podklad praktické části mi posloužila teoretická část, kde si v první kapitole vymezuji základní pojmy - kultura a sociokulturní skupina. V druhé kapitole rozlišuji dva časy, čas profánní a čas posvátný. Ve třetí kapitole popisuji posvátný čas v životě křesťanů, který dále rozdělují do čtyř časových okruhů - čas denní, týdenní, roční a celoživotní. Ve čtvrté kapitole rozdělují čas na volný a pracovní, dále se snažím

o vymezení pojmu volný čas a o stručnou historii volného času. Následně rozdělují čas speciální a profánní ve světě sekularizované společnosti, který rovněž rozdělují do čtyř časových okruhů – čas denní, týdenní, roční a celoživotní.

V poslední šesté kapitole se věnují praktické části, která má formu kvalitativního výzkumu. Nejprve vysvětlují použitou metodologii a samotný výzkum, následně popisují respondentky a rozhovory, za jakých podmínek a kde probíhaly. Dále vyhodnocují získaná data.

Mezi základní knižní zdroje, které jsem ve své práci použila, patří *Katechismus katolické církve* od J. Honoré, *Vyznání víry církve* od Katolické církve, *Úvod do náboženské pedagogiky* od L. Muchové a *Pedagogika volného času* od J. Pávkové a kol. K popisu volného času sekularizované společnosti mi posloužily internetové stránky, které nejsou odborné, protože k potřebám mého výzkumu nebyla napsána žádná odborná literatura.

1 Křesťané jako sociokulturní skupina v české společnosti

V první kapitole nejprve definuji pojmy kultura a sociokulturní skupina, abych přesněji vymezila problém, který naznačuje název práce.

1.1 Kultura

Pojem kultura pochází z latinského „cultura“, což znamená vzdělávání a pěstování.

Definice kultury mohou být často pojímány jako výčet duchovních a hmotných statků (například: řeč, vědní disciplíny, umělecká díla, pravidla, hodnoty, náboženství, mravnost, tradice, zákony a tabu), které se získávají během života.

Sigmund Freud definoval kulturu jako komplex výkonů a prostředků, které se odvrátily od přírody a to za účely:

- bránit jedince před divokou přírodou
- urovnat relace mezi lidmi

Podle Freuda je kultura postavena na ignorování pudů. To se stává ovládním rozměrného okruhu sociálních vztahů. Ovšem důležitým základem zůstává láska. Jejím zprostředkováním se jedinec váže na zevní společenství a to vede k organizování sexuálních relací. Freud a později i Lévi-Strauss předpokládali, že centrem všech kultur je zákaz incestu a bázeň před incestem.

Lévi-Strauss říká, že kultura je protikladem živelné přírody, a to do takové úrovně, do jaké se snažíme přírodu zkrotit a kontrolovat.

Všechny kultury mají společný znak, kterým je přizpůsobení se místním podmínkám, které jsou typické pro danou skupinu. Každý z nás se rodí do určitých podmínek, které se během života mohou měnit například na studentskou kulturu, tomuto jevu se říká akulturace. Ideální věk, kdy je člověk nejlépe schopný adaptace, je v raném dětství, protože v tomto věku probíhá socializace a enkulturace. Kultura je hromadný výtvar, výsledek konání lidí, kteří pomocí sociální interakce prohlubují kulturní odkaz svých předků. I přes všechny odlišnosti různých kultur, všechny sdílejí společné univerzálie, čímž je kultura všestrannou vlastností společnosti.¹

¹ Srov. FALTÝN, J. *Multikulturní andragogika*, s. 3-6.

1.2 Sociokulturní skupina

Sociokulturní skupina je minoritní (menší) skupina lidí. Všechny sociokulturní skupiny jsou součástí společnosti, ovšem liší se zvyklostmi, hodnotami, symboly, tradicemi, vlastním jazykem, normami a životní styly.² Zároveň takováto skupina poskytuje svým členům pocit bezpečí a podpory. Negativní postoje vůči sociokulturním skupinám mají základ v psychologii a spočívají v odmítání různých sociokulturních podob – ať už jde o náboženství, morální hodnoty, sociální a estetické aspekty, protože se vymykají z běžného jednání, se kterým se člověk nedokáže vyrovnat. Příslušnost k určitým majoritním nebo minoritním skupinám spoluutváří identitu společnosti. Důležitá je víra v poslání a v budoucnost daného společenství. Sociokulturní skupiny se vyznačují společnou slovní zásobou, historií, propojením s minulými generacemi, kolektivními vzpomínkami na osobnosti a události v historii sociokulturní skupiny.³

1.3 Charakteristika společnosti z pohledů křesťanství

Dle Muchové se vliv církve na život společnosti v posledních desetiletích změnil. Křesťanské hodnoty přestaly být zásadním kamenem ve stavbě hodnot člověka. Vedle klasických tradičních zvyků církve dnes nalezneme nové pojmy, jako jsou víkend, volno a relaxace. Náboženství se přestává angažovat v různých sférách života, jako je například politika, osobní volno a umění. Podle průzkumu před zhruba dvaceti lety se ke křesťanské víře přihlásila více než polovina obyvatel Čech a Moravy, ale je třeba rozlišit, do jaké míry se tito křesťané podílejí na životě církve, protože někteří lidé mohou být nábožensky silně vyhranění a jiní méně. Tradiční víru začaly nahrazovat alternativní směry přejaté z jiných kultur, například astrologie, alternativní medicína a návštěva léčitelů a věštkyň.⁴

Dle Hamplové jsou Češi jedním z nejateističtějších národů na světě, pokud se jedná o návštěvy kostela, bohoslužby, křty nebo svatby. Toto tvrzení je patrné z mezinárodního srovnávacího šetření z dat Mezinárodního programu sociálního výzkumu z let 1992 – 2005, který porovnává religiozitu 16 států. Z nich se Česká republika umístila na první příčce žebříčku, protože 60 % respondentů uvedlo, že

² Srov. [BURYÁNEK, J.]. *Interkulturní vzdělávání II*, s. neuvedeno.

³ Srov. FALTÝN, J. *Multikulturní andragogika*, s. 15, 42, 88-89.

⁴ Srov. MUCHOVÁ, L. *Úvod do náboženské pedagogiky*, s. 85-87.

nevyznávají žádné náboženství. Dle šetření Detradicionalizace a individualizace náboženství z roku 2006 však nelze český národ označit za naprosté ateisty, protože polovina dotazovaných považuje za dobré znát základní informace z Bible. Sociologické výzkumy poukazují na fakt, že se občané České republiky nevyhýbají transcendentálním jevům, jen se jejich víra transformovala do různorodých kombinací východních stylů, jako je například magie, léčitelství nebo horoskopy.⁵

Podle Petruska je dnešní společnost přesycená možnostmi, které lidé ještě před dvaceti pěti lety neměli. Okolní svět se stal, i za většího množství vědců a průzkumů, stále méně srozumitelným. Na všechny naše rozhodnutí potřebujeme experty, kteří nám řeknou, co máme dělat se svými životy. Tradiční řád se začal rozpadat, zejména pak tradiční duchovní hodnoty, které měly vliv na důležité životní činy, kterými byly blaho, podpora, skromnost a soudržnost. Neblahý vliv na tyto hodnoty měly i politické změny a náboženská hnutí. Vliv na toto „selhání“ tradičních hodnot měly bezpochyby i psychologické a sociální aspekty, mezi které patří například individualizace. V dnešním světě je člověk odpovědný čistě jen sám za sebe, za své činy, své hodnoty, své zážitky a své blaho. Lidé se oprostují od hrůzy minulých let a soustředí se jen na svůj život. Mají pocit, že nepatří do žádného společenství. Autor přirovnává současný společenský stav k místu nacházejícímu se v antice, který sloužil jako prostor k politickému vyjádření lidí k blahu své obce. Dnes by takové místo bylo prázdné, protože lidé se přestávají zajímat o své okolí. Lidé tápají a otáčejí se ke světu materiálnímu, který jim dává pocit jistoty. Společenství začalo projevovat ambivalentní chování, které autor popisuje na příkladu, podle kterého se společnost vrací k venkovskému životu v přírodě, využívá alternativní medicínu a nakupuje v biopotravinách, naproti tomu se lidé přejíždají, žijí nespořádané životy plné závislostí. Dnešní turista je zhýčkaný pestrostí nabídek a nestačí mu pouze výlet po České republice, chce vidět víc, i když tomu, co vidí, leckdy nerozumí. Autor dále pojednává o tom, že čím jde věda kupředu, tím se člověk vrací dozadu, například medicína: čím více je léků, tím více je hypochondrů, čím více je na ulicích bezpečněji, tím spíše věříme médiím, které nás přesvědčují o opaku. Proto bychom se měli na svět dívat z jiné perspektivy a nekazit si to, co máme, tím, co nemáme.⁶

⁵ Srov. LUŽNÝ, D. a Z. R. NEŠPOR a kol. *Náboženství v menšině*, s. 20-27.

⁶ Srov. PETRUSEK, M., BALON, J. *Společnost naší doby*, s. 43-48.

Tento Petruskův popis společnosti ukazuje na důsledky mizejícího vlivu křesťanství na běžný život lidí.

1.4 Charakteristika křesťanů jako sociokulturní skupiny

Podle Muchové se v roce 2001 nacházelo na území České republiky 18 oficiálně registrovaných křesťanských církví.

Dle Hamplové se rok od roku zvyšuje počet lidí, kteří se přestávají hlásit k nějaké víře. V roce 2008 se počet ateistů dostal až na 73 %. Je nutné podotknout, že 10 % lidí navštěvuje kostel pravidelně, alespoň jednou do měsíce, a tento počet zůstává stabilní již od roku 1991.

Muchová rozebírá, ve své knize *Budete mými svědky* 70 článků, které vyšly v roce 2009 v Mladé frontě DNES. Jejich tématem byla víra a náboženství v České republice. Tyto články zpracovávalo 25 000 studentů ze středních škol. Články byly následně zkráceny a výběr z nich byl použit ve výše zmiňovaných novinách. Z analýzy článků vyplývá, že ztrátu víry v České republice studenti připisují především komunistickému režimu. Z výsledků tohoto projektu je také zřejmé, že pro mladé lidi v dnešní době nemá náboženská víra své místo v životě, vnímají ji jako přežitek. Setkáváme se zde s názory studentů, kteří poukazují na stereotyp, podle kterého se ke křesťanské víře uchylují lidé s nižší inteligencí a snaží se v ní najít oporu. V dnešní době mnozí lidé věří v transcendenci, ale jejich víra se projevuje jiným způsobem, který se rapidně liší od tradiční křesťanské víry.

Podle kvantitativního výzkumu z roku 2008 se pod vedením Hamplové zjistilo, že Češi nemají ani tak negativní pocit ke křesťanům, jako spíše k instituci křesťanství. Lidé nepotřebují a nechtějí být vázáni pravidly, která by jim církev prikazovala, a proto hledají alternativní způsoby pro svou víru. Křesťané se postupně stávají minoritní skupinou také kvůli lhostejnosti, nedostatku opory a pochopení, ale i nátlaku ze strany ateistů. Autorka pojednává navíc o implicitním náboženství, které se může projevovat v písních, politických propagacích nebo realistických počítačových hrách, ve kterých ateisté hledají něco speciálního, co by je vyvedlo z monotónnosti dnů.⁷

⁷ Srov. MUCHOVÁ, L. *Budete mými svědky*, s. 86-97.

2 Čas posvátný a profánní

Autor Eliade pojednává ve své knize *Posvátné a profánní* o dvou časových rovinách. Rozděluje čas na profánní a posvátný.

Profánní čas je čas všední, který zahrnuje běžný život a plynoucí čas ročních období, dní, nocí a pracovního života.

Čas posvátný je velmi důležitým časem zejména pro věřící lidi. Tento čas úzce souvisí s takzvaným Pračasem. Pojem Pračas autor vysvětluje jako první a počáteční čas, před kterým nebylo žádného jiného času. V časech posvátných se náboženští lidé vrací k Pračasu, který re-aktualizuje posvátné události. Stále se opakuje, je tedy cyklický.

Lidé, kteří nevěří v boha, mají také svůj speciální čas. Speciálním časem je míněna změna v životě, která vystupuje z běžného dění, je to tedy něco neobyčejného, například když je člověk zamilovaný. Mircea Eliade vidí podstatný rozdíl v těchto dvou rovinách, hlavně ve vědění. Čas posvátný v životě zbožného člověka má předem stanovené období, kdežto „speciální“ čas ve světě nevěřícího člověka není předem stanovený, přichází nečekaně a neplánovaně.⁸

⁸ Srov. ELIADE, M. *Posvátné a profánní*, s. 49-51.

3 Posvátný čas v životě křesťanů

Vzhledem k tématu práce v této kapitole dělím čas v životě křesťanů obdobně jako v životě lidí obecně – na čas denní, týdenní, roční a celoživotní. Hledám, zda jsou tyto jednotlivé časové úseky nějak napojeny na čas posvátný.

3.1 Denní čas - modlitba

Podle knihy *Vyznání víry církve* má modlitba jedinečný význam – děkování Bohu a to tím nejhlubším a nejodevzdanějším způsobem. „*Snad nejvýstižnější odpověď dává jeden z největších teologů křesťanstva, sv. Tomáš Akvinský. Definuje modlitbu jako vyjádření touhy člověka po Bohu.*“⁹

Můžeme narazit na ostrou kritiku modlitby, která říká, že jde především o psychickou očistu u lidí, kteří potřebují přehodit svoji odpovědnost na někoho jiného. Setkáme se i s poznámkami, které poukazují na nedospělost lidí, kteří neumí řešit svoje problémy sami a tím si vytvářejí iluzi někoho, kdo jim může pomoci. Jiní mají námitky k modlitbě, protože podle nich jde o využívání Boha za záměrem sobeckých účelů. Z hlediska věřícího člověka je však modlitba více než pouhé psychické očištění, člověk může v modlitbě vidět sám sebe před Bohem a sílu své víry. Zároveň by si měl uvědomit, že bez boží pomoci nedojde k pomoci a k naplnění svého života. Nejniternějším přáním člověka je splynutí s Bohem. A tím se vyvrací omylné předsudky o modlitbě, protože modlitba vám dává možnost nahlédnout na nás samotné, na náš život a na Boha bez iluzí. Poskytuje křesťanům jistotu, že jejich skutky nejsou zbytečné, že se vyplácí starost o druhé. „*Přitom pravá modlitba není nikdy bez účinku.*“¹⁰ Posouvá naše ego, naše jednání a hodnoty k něčemu mnohem lepšímu. Dává křesťanům sílu přiznat si, kdo opravdu jsou, a tím je dělá lepšími.

Katolická církev rozlišuje několik forem modlitby. Prvním druhem modlitby je nesporně ústní modlitba. V ústní modlitbě může dojít ke stagnaci víry, pokud člověk dokola „papouškuje“ modlitbu, aniž by to myslel opravdu vážně. Míjí se výsledky, vnější modlitba slouží hlavně k tomu, aby splynulo srdce s hlavou a to co říkají ústa,

⁹ KATOLICKÁ CÍRKEV. *Vyznání víry církve, Překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 71.

¹⁰ Tamtéž, s. 71.

myslelo srdce vážně. Nejpřesnější modlitbou je Otčenáš, který splňuje požadavky na to, co by křesťané od Boha měli žádat a zároveň jak oslavovat jeho milosrdenství.

Další formou modlitby je rozjímání. K rozjímání křesťanům může posloužit hmatatelný prostředek – čtení Písma svatého, nebo pohled na krásný obraz, anebo na růženec. Rozjímání v člověku probouzí pocity, podněcuje myšlení a fantazii. Poskytuje nám podněty k přemýšlení a nasměrování k důležitým prioritám, které nás mohou dovést k přehodnocení našeho života a můžou v nás prohloubit víru.

Poslední a nejsilnější formou modlitby je vnitřní modlitba nebo také modlitba srdce. Jde o prohloubení modlitby k vyšší formě splynutí s Bohem. Člověk, který dokáže najít Boha v každé věci, je s ním propojen každý všední den.¹¹

3.2 Týdenní čas – svátost eucharistie

Ze všednodenního toku času vystupuje v životě křesťanů neděle – čas určený pro posvátné setkání s Bohem a pro odpočinek.

3.2.1 Neděle

Neděle neboli Den Páně, je pro křesťana nejdůležitějším z týdenních dnů. Věřící lidé si připomínají Kristovo zmrtvýchvstání, které je základním kamenem křesťanské víry. Kristova mučednická smrt ukřížováním je nezpochybnitelný historický fakt. Jeho zmrtvýchvstání je vírou křesťanů, která se opírá o popis této události v Bibli. Neděle je také upomínkou na den, kdy byl stvořen svět a taktéž je to předloha pro „poslední den“, kdy se Spasitel znovu navrátí.

Věřící lidé nemohou ten den nechat bez významu, protože právě Kristovo vítězství nad hříchem a smrtí je středobodem křesťanství.

Církev zde naráží na překážky moderní doby, kdy se Den Páně stal součástí víkendu. Pravý křesťan by však měl umět najít klid a víru a účastnit se sváteční neděle, měl by umět děkovat Bohu za dary, které mu dává a měl by si najít čas k hlubšímu

¹¹ Srov. KATOLICKÁ CÍRKEV. *Vyznání víry církve, Překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 70-73.

vnímání tohoto dne. Neděle je posvěcená od Boha, aby byla oddělená něčím speciálním od jiných dnů.

Základním kamenem pro neděli je Boží dílo: Sám Bůh po šesti dnech práce, kdy tvořil Zemi, nebe, moře a život, sedmý den spočinul, řekl, že tento den je dnem odpočinku a oddělil ho jako něco svatého. V neděli jde o oslavu činů, které vytvořil Bůh.¹² Bible zde nepopisuje historickou událost, ale používá symbolického příběhu hned v 1. kapitole knihy Genesis.

3.2.2 Svátost eucharistie

Eucharistie je jednou ze tří iniciačních svátostí katolické církve (křest, biřmování) do křesťanského života. Svátost eucharistie je ovšem jednou z nejdůležitějších, protože v ní křesťané projevují bezmeznou úctu Bohu a zároveň je to od Boha posvěcením světa v Kristu. Všechny ostatní svátosti k eucharistii směřují.

Slovo eucharistie pochází z řečtiny a znamená díkuvzdání. Tímto názvem se tituluje mešní obřad i druhá polovina mše. Nejstarším označením této svátosti je Lámání chleba. Svátost se běžně označuje Mše svatá. „*Eucharistie je památkou Ježíšovy poslední večeře a jeho oběti na kříži.*“¹³ Nejde jen o připomínku Ježíše Krista, ale jde o opravdovou přítomnost Ježíše mezi křesťany. Ježíš řekl apoštolům: „Toto konejte na mou památku“ a církvev tak věrně koná od samého počátku. Při poslední večeři Ježíš lámal chleba, což bylo znamení jeho oběti, tedy symbol jeho těla, ale také symbol věčného života. Tento nezkašený chléb se připravuje z pšenice. Víno, které Ježíš sdílel se svými učedníky při večeři, symbolizuje jeho krev. Víno by mělo být vykvašené z moštu vinné révy, nazývá se mešní. Zpěv, který probíhá během eucharistie, se propojuje se zpěvem andělů a svatých před Bohem a tím jsou křesťané spojeni i s těmi, kteří odešli „na pravdu boží“.¹⁴

Slavení svátosti eucharistie znamená děkovat Bohu za všechny dobré skutky a za všechny jeho činy. Součástí eucharistie je i oběť chvály, kterou církvev oslavuje věhlas

¹² Srov. JAN PAVEL II. *Dies Domini*, s. 5-10.

¹³ *Eucharistie – trošku teorie na úvod* [online], [b. r.] [cit. 26. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.katolik.cz/codelatkdyz/euch_uvod.asp>.

¹⁴ Srov. *Eucharistie – trošku teorie na úvod* [online], [b. r.] [cit. 26. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.katolik.cz/codelatkdyz/euch_uvod.asp>.

Boha. Jedině skrze Ježíše Krista lze poskytnout oběť chvály, neboť Ježíš spojuje všechny křesťany.

Slavnost eucharistie má charakteristické prvky. Jsou jimi: zvěstování Božího slova, poděkování Bohu za jeho milosrdenství a všechny dobré skutky, ale především vzdávání díky za dar v podobě Božího Syna, dále přeměna chleba a vína, čímž se křesťané účastní liturgické hostiny prostřednictvím těla a krve Ježíše Krista. Nedělní účast slavení eucharistie je povinností katolických křesťanů.¹⁵

3.3 Roční čas – svátky a poutě

Do ročního času, který má posvátný charakter, můžeme zařadit především Vánoce a Velikonoce, ale také svátky svatých a poutě. Jejich slavení je spojeno se specifickými náboženskými symboly.

Dle Muchové mají symboly v lidském životě nezastupitelné místo, protože mohou skrytě vyjadřovat podstatu a hlubší smysl života. Tyto symboly mohou mít podobu předmětu, člověka nebo místa. Vždy máme na mysli něco hmatatelného nebo viditelného, co v sobě skrývá transcendentální složku, která nám nemusí být odkryta. Symboly se projevují v protipólech, mají v sobě zároveň něco viditelného i nehmátelného. Obě tyto dimenze se vzájemně propojují a odkrývají možnost lepší interpretace dosavadních zkušeností, čímž jedinec může lépe pochopit svůj smysl života, své postoje a lidi, které ho obklopují. Z toho vyplývá, že symboly ukazují cennější věci, než ty viditelné jako je například úcta.¹⁶

3.3.1 Vánoce

Název Vánoce pochází z latinského *nativitas* a znamená narození.

Zpočátku církve slavila pouze velikonoční tajemství každou neděli a Velikonoce. První slavnosti Vánoc jsou datované 25. prosince 336 v Římě. Slavnosti Kristova narození začaly prohlubovat náplň velikonočního tajemství. Smyslem církevního roku je upamatování se na život Ježíše Krista. Objektem vánočních tradic se stal začátek Spasitelova života, jeho vtělení a zrození. Pohané slavili 25. prosince zrození Slunce,

¹⁵ Srov. HONORÉ, J. *Průvodce katechismem katolické církve*, s. 101-106.

¹⁶ Srov. MUCHOVÁ, L. *Úvod do náboženské pedagogiky*, s. 190-192.

k počtě syrského boha slunce z Emesy. Křesťané se rozhodli, že Boží hod zasvětit jako den příchodu slunce: jediný, kdo může slunce přinést, je Spasitel, který sám sebe označil jako „pravé světlo“. Jiná verze podotýká, že ustanovení památky Kristova narození vzniklo z výpočtů křesťanských teologů. Tento „nový“ svátek putoval z Říma do Afriky a dál na Západ a na Východ, kde se slavil svátek Epifanie (Zjevení). Zhruba od 7. století se Vánoce zařadily do liturgického roku jako plnohodnotný svátek. *„Křesťanská doba vánoční začíná podle římské liturgie slavností Narození Páně. Slavnost má vigílii (katolické večerní bohoslužby konané v předvečer svátku) a oktáv (v katolické církvi se slovo oktáv používá pro označení osmi dní po svátku).“*¹⁷ V době oktáv se slaví tradiční svátky, jimiž jsou: svátek sv. Štěpána; sv. Jana; sv. betlémských Mládětek; svátek sv. rodiny, který se slaví první neděli v době oktáv; slavnost Bohorodičky Panny Marie, jež se datuje na 1. leden; 6. ledna se slaví Tři králové a slavnost Zjevení Páně (Epifanie), jež má historii delší než Vánoce, tímto dnem se uzavírá svátek oktáv a celé vánoční oslavování.

Vánoce, jak je zná sekuarizovaná společnost, jsou spojeny s různými zvyky a tradicemi, které mají kořeny v pohanské slavnosti slunovratu, v lidové magii a v nových náboženstvích. Těmito novými zvyky myslíme zdobení stromečků a obdarování dárky.¹⁸

3.3.2 Velikonoce

Středobodem křesťanství a křesťanského roku jsou Velikonoce, které křesťanský svět označuje za Tajemství Kristovy smrti a zmrtvýchvstání. Nejstarší označení pro Velikonoce pochází z hebrejského slova pascha, což byl název odvozený od hebrejského svátku Pesach – svátku oslavujícím osvobození Izraele a egyptského otroctví.

Původně se Velikonoce slavily ve stejný den, ve kterém židé slavili Pesach. Tajemství Ježíšova vzkříšení v době raného křesťanství dalo nový obsah Velikonoční slavnosti, a to prohlášením, že Velikonoce jsou časem nového kvasu jako symbolu otevřenosti a spravedlnosti. Všichni Ježíšovi příznivci s ním byli spojeni. Kristus byl nazýván pesachovým beránkem. V křesťanských zemích byly Velikonoce vždy slaveny

¹⁷ VAVŘINCOVÁ, V. *Malá encyklopedie Vánoc*, s. 18.

¹⁸ Srov. VAVŘINCOVÁ, V. *Malá encyklopedie Vánoc*, s. 16-18.

ve významu vítězství Ježíše nad smrtí, byla to oslava tajemství Krista a jeho zmrtvýchvstání. Ovšem i ve světě víry vznikly rozeprě ohledně přesného ustanovení data Velikonoc. Východokřesťanské obce chtěly Velikonoce slavit v den Pesachu. Zatímco Západní křesťané v čele s Římem chtěli Velikonoce slavit první neděli po jarním úplňku. Zasáhl až Nicejský koncil svolaný císařem Konstantinem I. Velikým, který rozhodl o konečném výsledku této pře. Koncil definitivně oddělil křesťanské Velikonoce od Pesachu. Původně byla oslava Velikonoc záležitostí jednoho dne, ale kolem 4. století se rozšířila do další tří dnů a vzniklo velikonoční třídenní:

- Večer Zeleného čtvrtku – v této části dne se slaví mše na památku Poslední večeře Páně, čtou se texty s knihy Exodus a o ustanovení eucharistie, omývají se nohy dvanácti mužů na památku Ježíšova činu, přenáší se eucharistie do boční kaple a odstrojuje se oltář.
- Velký pátek - je slavený ve jménu spásného ukřižování Ježíše. Hlavním prvkem rituálu je bohoslužba slova a ctění kříže.
- Bílá sobota – je zaměřena především na přípravu k Velikonoční noci. Křesťané se modlí a bdí u Kristova hrobu.
- Boží hod velikonoční – neboli neděle Zmrtvýchvstání, která začíná sobotním západem slunce. Poté se oslavuje tradiční rituál církve zvaný vigilie neboli velikonoční bdění. Součástí této slavnosti je žehnání ohně, zažehnutí svíčky, která se nese do chrámu, kde zní prastarý chvalozpěv Exsultet. Slavnost pokračuje bohoslužbou, kde se čtou biblické texty, které sdělují dějiny spásy od stvoření světa až po Kristovo zmrtvýchvstání. Nedělní slavnost uzavírá eucharistická bohoslužba.

Velikonoční doba končí osm týdnů od neděle Zmrtvýchvstání, slavností Seslání Ducha svatého.¹⁹

3.3.3 Svátky svatých

Z mnoha svátků svatých, které slaví křesťané během roku, uvádím dva příklady: svátek sv. Cyrila a Metoděje a svátek sv. Václava.

¹⁹ Srov. VAVŘINCOVÁ, V. *Malá encyklopedie Velikonoc*, s. 23-25.

- **Sv. Cyril a Metoděj**

Slavnost svatého Cyrila a Metoděje připadá na 5. července.

Cyryl (pravým jménem Konstantin) a Metoděj (pravým jménem Michal) byli bratři, kteří přišli ze Soluně na Moravu. Konstantin byl velmi vzdělaný a dosáhl až na titul profesora v křesťanské filozofii. V roce 847 byl vysvěcen na kněze. Michal se v mládí dal na vojenskou profesi, která se mu záhy nejevila jako dobrá volba, proto se v roce 840 stal mnichem v Bithynii, kde přijal své jméno Metoděj.

V roce 863 dorazili bratři na Velkou Moravu, kam Konstantin donesl zcela nové staroslovanské písmo, které následně použil při překládání Písma svatého a jiných křesťanských knih. Práce na novém Písmu zvané Hlaholské, které Konstantin sestavil poměrně brzy, lidé pokládali za Boží požehnání. Konstantin požádal o povolení, které by nové písmo povzneslo na liturgické – bylo mu vyhověno.

Později bratři Moravu opustili a odešli do Říma, kde umírá mladší z bratrů Konstantin a před svou smrtí přijímá nové jméno Cyril. Arcibiskup Metoděj se vrátil zpět a i přes velké těžkosti šířil křesťanství mezi český a polský lid a zasloužil se o založení moravské církevní provincie se slovanskou bohoslužbou. Metoděj zemřel na Moravě.

Cyryl a Metoděj byli významní lidé, kteří se zasloužili o rozšíření křesťanské víry i kultury. Navíc svou Hlaholicí přeběhli dobu o 100 let. A i když 11 let po smrti Metoděje papež Štěpán VI. zakázal užívání jazyka slovanského v bohoslužbě, II. vatikánský koncil musel uznat, že v liturgii je možné chválit Boha v jakémkoli jazyce. V roce 1863 byli prohlášeni za patrony slovanského lidu a spolu patrony Evropy. O třináct let později došlo k oficiálnímu svatořečení duchovních otců.²⁰

- **Sv. Václav**

Slavení svátku sv. Václava připadá na 28. září.

Václav byl syn Vratislava I. a Drahomíry, ovšem největší přínos do Václavova života měla jeho babička Ludmila, která ho učila křesťanským ctnostem, hodnotám a moudrosti. A právě díky své babičce měl respekt a lásku ke Kristu.

²⁰ Srov. CHLUMSKÝ, J. *sv. Cyril a Metoděj, biskup* [online], [b. r.] [cit. 9. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://catholica.cz/?id=2918>>.

Vlády se chopil v roce 925 a snažil se o náboženské a kulturní povznesení české země. Podle legendy viděli při konfliktech s jinými zeměmi Václavovi nepřátele nad jeho hlavou zlatý kříž a po jeho boku dva anděly, čímž odstrašil nejednoho soupeře. Václav byl poctivým panovníkem a také křesťanem, který pomáhal chudým, šatil a hostil hladové. Miloval bližního svého bez rozdílu majetku nebo hříchu, jehož se dopustil. Postaral se o dostavbu kostela Panny Marie a započal stavět chrám sv. Víta. Účastnil se všech poutních slavností a jubilejních vysvěcení kostelů.

Když byl pozván svým bratrem do Boleslavi, byl varován, že se na něj chystá vražedný útok. Navzdory varování do Boleslavi odjel, sešel se svým bratrem a byl jím dokonce osobně napaden. Václav jako správný křesťan bratrovi jeho selhání odpustil a odešel do chrámu. Ještě než do něj vstoupil, zabili ho tři najatí vrazi. Václav byl vzorem pro správného panovníka i ctnostného člověka.²¹

Od 10. století se kníže Václav považuje za svatého nejdříve v Čechách a později i v sousedních zemích. Od 11. století se rozšířil kult svatováclavský, který měl čestné místo v české státnosti. Svatý Václav je považován za patrona českého státu.²²

Vidíme, že církevní křesťanské svátky oslavují jednak minulost, ale zároveň zvýrazňují různé stránky dobrého křesťanského života.

3.3.4 Poutě

Příkladem poutního místa může být chrám Panny Marie Vítězné v Praze, kde je umístěna 47 cm vysoká soška Jezulátka. Chrám, který se nachází na Malé straně, ročně navštíví přes milion věřících lidí. Soška zřejmě patřila Terezii z Ávily. V 17. století ji kněžna Polyxena z Lobkovic darovala převorovi konventu bosých karmelitánů kostela Panny Marie Vítězné. Soška je zvláštní i svým zlatým pláštěm, do kterého je celá zahalená. Soška zázračného Jezulátka je k nalezení na oltáři, na druhé kapli, po pravé straně chrámu. V prostorách chrámu je rovněž místnost, kde jsou vystaveny všechny drahocenné exponáty ze sbírky objektů, které přísluší ke svatostánku, včetně 80 originálních oblečků z garderoby Jezulátka.

²¹ Srov. CHLUMSKÝ, J. *sv. Václav* [online], [b. r.] [cit. 9. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://catholica.cz/index.php?id=4696>>.

²² Srov. *Svatý Václav: Světec a patron českých zemí* [online], [b. r.] [cit. 10. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://zivotopisyonline.cz/svaty-vaclav-907-28992935-svetec-a-patron-ceskych-zemi/>>.

Dříve byl datum slavení Jezulátka dva dny po Velikonocích, jenž měl být památkou na korunovaci Jezulátka zlatou korunkou biskupem. V dnešní době ji křesťané slaví první neděli v květnu. Kromě tohoto dne se slaví i tzv. novény (speciální duchovní cvičení a modlitby, které trvají devět souvislých dní). Věřící lidé se také modlí za trpící děti.²³

Podobně existuje v Evropě i na celém světě řada poutních míst. Vždy jsou spojeny s nějakou zázračnou událostí nebo mimořádným artefaktem. Věřící lidi cesta k nim očišťuje od zahlcenosti všednodenními problémy.

3.4 Celoživotní čas

Celoživotní čas je v životě křesťana posvěcován především přijetím svátostí: na počátku života křtu, na prahu dospělosti biřmování, při rozhodování se o změně stavu manželství nebo kněžství, v ohrožení života svátost nemocných. Zvláštní postavení mají situace provinění v životě, doprovázené svátostí smíření.

3.4.1 Křest

Křest je vstupním rituálem k přijetí křesťanské víry, přijetí Ježíše Krista a odpuštění prvotního hříchu. „*V církvi byl vždy křest vstupní branou a základem celé křesťanské existence.*“²⁴ Počátky křtu můžeme nalézt v Ježíšově počínu, tedy že se nechal pokřtít od Jana a přitom byl prohlášen za Syna Božího a Duchem naplněného Mesiáše. Dává pokřtěným lidem možnost podílet se na spáse. Křest může přijmout kdokoli, kdo ještě nebyl pokřtěn, pokud je připraven přijmout víru a křesťanský život. Víra nemusí být dokonalá, ale musí být zdokonalována během života a to za pomoci církevní obce, která každý rok na Velikonocích oživuje křestní vyznání.

Křest se zakládá na omytí vodou a prohlášením jména trojjediného Boha nad pokřtěným jedincem. Voda zde figuruje jako znak katarze a je znakem nové existence. Křest osvobozuje křesťana od prvotního hříchu a od minulých hříchů, kterých se dopustil do doby křtu. Křest je od svého zrodu chápán jako začlenění do církve. Ježíš

²³ Srov. TARALLO, P. *Posvátná místa křesťanského světa*, s. 132.

²⁴ HONORÉ, J. *Průvodce katechismem katolické církve*, s. 101-106.

Kristus všechny pokřtěné lidi spojuje dohromady bez rozdílů ras, tříd, kultur, věku či pohlaví. Všichni pokřtění vytváří Boží lid, proto by měl křest probíhat v kostele, v průběhu oslavy neděle a to i několikrát do roka v průběhu eucharistické bohoslužby. Obřad křtu by měl hlavně u dospívajících a dospělých lidí probíhat na Velikonoce. Udílení církve je záležitostí církevních úřadů. Dříve to bylo dokonce přednostní právo biskupa, ale toto privilegium v průběhu let přešlo i na kněze a jáhny.

První písemné zmínky křtění malých dětí jsou datovány kolem 2. století. Tuto nauku stvrdili papežové a synody na Tridentuském koncilu.

Jako výhody křtu nesvéprávných dětí udává kniha *Vyznání víry církve*, že by rodiče dětem neměli odpírat možnost předcházení všech hříchů, kterými jsme obklopeni již od narození. Další výhodou křtu malých dětí je bezesporu včlenění do společenství rodiny církve. Rodiče a kmotři se zaručují, že dítě bude vyrůstat v křesťanské víře a bude ji dále zdokonalovat.

Křtem nepřijímá člověk jenom víru v Krista, ale musí tuto víru prohlubovat a budovat.²⁵

3.4.2 Biřmování

Biřmování je samostatná svátost, která je dalším stupněm vývoje křesťana, protože každá víra musí růst, zdokonalovat a rozvíjet se.

Znamení biřmování se uděluje pomazáním olejem na čelo, které se provádí ve stejný okamžik, když biskup ruce na hlavu biřmovance se slovy: „*Přijmi pečeť daru Ducha svatého.*“²⁶ Pomazání olejem má svůj specifický význam. Není to pouhý symbol očisty a podpory, ale také symbol energie a jiskry. Křesťané, kteří jsou pomazáni, se ve větším rozsahu podílí na „*královské kněžské moci Ježíše Krista a na jeho mesiášské plnosti Ducha.*“²⁷ Vkládání rukou má svůj význam v nárocích na pomazané, které se zvyšují. Pomazanému je svěřena Ježíšem Kristem a církví větší odpovědnost, aby ve

²⁵ Srov. KATOLICKÁ CÍRKEV. *Vyznání víry církve, Překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 245-251.

²⁶ KATOLICKÁ CÍRKEV. *Vyznání víry církve, Překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 252.

²⁷ Tamtéž, s. 252.

jménu Ducha svatého a Ježíše Krista bránil fyzicky i psychicky víru a tím přispíval k utváření církve.²⁸ Proto se také označuje za svátost křesťanské dospělosti.

3.4.3 Svátost kněžství

Pomocí této svátosti zplnomocnil Ježíš Kristus apoštoly a jejich nástupce k tomu, aby pokračovali v jeho díle spásy. Stanovil je jako zprostředkovatele své milosti a svého Ducha. Díky tomuto zplnomocnění je církev schopná růst v křesťanské víře a životě křesťanů.

Církev je především transcendentální institucí, která má ovšem svou hierarchii. Nejde o hierarchii v běžném slova smyslu, protože jsou tito zástupci církve obdařeni mocí nabytou svěcením. Neplatí zde vyšší společenská nadřazenost, důstojnost nebo jiné pocty.

V křesťanské církvi se svátost kněžství rozděluje na dvě služby:

První je kněžství, do kterého spadají kněží a biskupové a do druhé služby řadíme jáhenství. Každý člověk v této církevní hierarchii má svůj úkol, který získává během obřadu svěcení, jehož součástí je vkládání rukou a modlitba svěcení, čímž si budoucí kněží žádají od Boha milosti Ducha svatého. Tito pověřeni lidé slouží Božímu lidu formou učení, konají bohoslužby a vedou duchovní správu. Svátost kněžství uděluje příslušná církev pouze mužům, kteří jsou pokřtěni. Právo povolání někomu do kněžství přísluší biskupovi.

Biskupové mají na starost svěřenou církev pod pravomocí papeže. Kněží by v této hierarchii spadali pod biskupy. Sice jsou to spolupracovníci a přejímají určitou část zodpovědnosti za svěřený církevní úřad, ale závisí na biskupech při výkonu pastorálních úkonů. Jáhni nedosahují na svátostné kněžství, i přesto jsou posvěcení služebníci církve, která jim uděluje důležité úkoly týkající se bohoslužby, duchovní správě a službě slova pod vedením biskupa.²⁹

²⁸ Srov. KATOLICKÁ CÍRKEV. *Vyznání víry církve, Překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 251-253.

²⁹ Srov. HONORÉ, J. *Průvodce katechismem katolické církve*, s. 112-115.

3.4.4 Svátost manželství

Manželství a rodina jsou tím největším bohatstvím člověka. V dnešní době se na vývoji manželství podepisuje proměnlivá doba plná rodinných rozporů a alternativních způsobů koexistence manželů. Nalezneme mnoho rozporuplných názorů na manželství. Mezi pozitivní stránky manželství v 21. století patří větší apel na správnost výchovy dětí, uvědomění si osobní svobody a lepší budování mezilidské komunikace. Negativní stránky v této instituci bychom našli v transformaci některých hodnot, které se v dnešní společnosti dají vyjádřit nesprávnými myšlenkami, například: nesprávné chápání nezávislosti mezi manželi, rozdílné názory na výchovu dětí, zvyšující se počet rozvedených párů a potratů.

Úkolem církve v tomto směru je aktualizace správných morálních hodnot a pomoc mladým lidem před začátkem jejich cesty k lásce a pochopení v manželství.

Křesťanské pochopení manželství se odvíjí od stvoření světa, kdy Bůh stvořil člověka jako obraz sebe samého a dal mu lásku. Láska je proto základním lidským právem každého člověka. Fyzická láska je zde brána jako vyvrcholení duševního prožitku mezi manželi. Postoj Ježíše Krista k manželství byl takový, že si byl dobře vědom, že lidská srdce jsou tvrdá, ale přesto trval na pevnosti manželství, protože to byl boží záměr stvoření a zároveň spásy. Manželství totiž připomíná stejnou duchovní oddanost a lásku k partnerovi jako k Ježíši Kristu.

Kněz, který budoucí manžele spojí, vyslovuje nad manželi požehnání církve. Tímto prohlášením se novomanželé zavazují k věrnosti Boží. Manželé, kteří uzavřeli manželství v kostele před Bohem, pomáhají také při budování církve.

Mezi tři nejdůležitější rysy křesťanského manželství patří věrnost, plodnost a jednota.

Jednotou je myšleno splynutí dvou životů, které se navzájem doplňují, svou věrností stvrzují manželství a sdílejí společné hodnoty. Proto je manželství silně propojeno s Ježíšem Kristem, přičemž toto spojení manželé prohlubují společnou modlitbou a přijímáním eucharistie.

Při sňatku partneři přijímají lásku od toho druhého a tím se monogamie stává jedinou volbou, která je neslučitelná s jinými možnostmi. Plodnost je zde míněna ze dvou úhlů pohledů. První úhel je, že teprve příchodem nového života se zpečetí manželství po stránce lidské i křesťanské. Druhý úhel pohledu vypovídá nejen o fyzické stránce, ale také o té duchovní, transcendentální a hodnotové složce. Rodiče jsou

prvními a nejdůležitějšími vychovateli dítěte, a proto „*je základním úkolem manželství a rodiny sloužit životu.*“³⁰ Prvním místem, kde se děti dozvídají o víře, je rodina, proto můžeme domov nazvat domácí církví. Domov je seskupení lidí, kteří si odpouštějí, milují se, modlí se a učí se křesťanské lásce.³¹

3.4.5 Svátost pokání a smíření

Z pohledu církve je hřích největším zlem. Každý křesťan, který páchá hřích, zahanbuje svou důstojnost, ale především zahanbuje sám sebe před Bohem a zraňuje jeho boží lásku. Ježíš Kristus věděl, že lidé nejsou neomylní a dopouštějí se hříchů, ale správný křesťan by měl žít tak, aby chtěl své hříchy napravit.

Člověk, který chce dosáhnout odpuštění, by k tomu měl mít „dokonalý“ důvod, tedy aby lítost vznikla z lásky k Bohu. Jiné důvody jsou nedokonalé.

Proces odpuštění začíná u samotného Boha, který se svým milosrdenstvím stará o spásu lidí. Nejprve je třeba žádat tento dar od milostivého Boha a to nejen pro nás samotné, ale i pro druhé. Teprve poté může hříšník žádat pokání. „*Pouze kněží, kteří dostali od církevní autority moc rozhřešovat, mohou odpouštět hříchy ve jménu Krista.*“³²

Svátost pokání se skládá ze tří důležitých úkolů kajícího, kterými jsou: lítost, vyznání se ze svých hříchů knězi a rozhodnutí uskutečnit opravu svých hříchů i činy zadané za pokání. Spirituální důsledky svátosti pokání jsou: urovnání vztahu s Bohem, usmíření se s církví, odpuštění trestu (nebo aspoň částečně), který si jedinec zasloužil svými hříchy, klid svědomí a duchovní povzbuzení, intenzivnější růst vnitřní síly pro křesťanský boj.³³

3.4.6 Nemoc a smrt

Nemoc, nezdár a bolest jsou předznamenání smrti. Z biologického hlediska je smrt trvalý konec naší srdeční a mozkové činnosti. „*Tak smrt určuje celý náš život. Určuje*

³⁰ KATOLICKÁ CÍRKEV. *Vyznání víry církve, Překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 291.

³¹ Srov. HONORÉ, J. *Průvodce katechismem katolické církve*, s. 118.

³² HONORÉ, J. *Průvodce katechismem katolické církve*, s. 109.

³³ Srov. HONORÉ, J. *Průvodce katechismem katolické církve*, s. 107-110.

*ho jako konečný a omezený; neboť ten zaujímá jen určitý časový úsek mezi narozením a smrtí.*³⁴ Toto je ovšem pouze jedna strana mince, protože tím, že je lidský život pomíjivý, se stává naléhavějším. Každá vteřina našeho bytí by se měla žít naplno, protože smrtelnost dodává našemu životu smysl. Křesťané vnímají smrt z jiného hlediska. Smrt nazývají „*koncem poutnického stavu člověka*“³⁵, protože smrt je konečná možnost o usilování o Boží milost.

Smrt je konečný protivník v temnotě, nahánějící hrůzu. Takovou smrt Bůh nechtěl, protože smrt je důsledkem prvotního hříchu Adama a Evy, kteří zaplatili za hřích nejvyšší cenu, tedy cenu smrtelnosti. Nejdůležitějším činem v historii církve je spásná smrt Ježíše Krista, který zemřel pokořen a potupen na kříži a zmrtvýchvstáním přemohl smrt a dal naději všem křesťanům, že smrt není definitivní. Křesťan věří, že smrt je součástí Boží vůle a že po fyzické smrti přichází duše k věčnému životu. Ježíš Kristus je důkaz výhry života nad smrtí a ten, který v něj věří, že se k němu po smrti připojí. Shledání s Bohem na prahu smrti je pro člověka duchovním soudem nad jeho životem. Člověk zde stojí zcela duševně obnažen a pouze jeho činy v životě mu otevrou brány do života u Boha nebo věčné odvržení od Boha. Křesťanská smrt může být v dnešní společnosti odlišná, protože zaniká tradiční styl umírání. Věřící lidé by se měli navrátit k původnímu stylu a to tím, že umírající člověk by neměl být osamocen, měla by mu být poskytnuta nejvyšší možná důstojnost a solidarita.³⁶

3.4.7 Svátost nemocných

Svátost nemocných, nebo také poslední pomazání, slouží k udělování milosti zbožným lidem, kteří se dostávají do těžké životní fáze spojené se smrtí (vážná nemoc nebo stáří). V těchto těžkých chvílích člověk může ztrácet jistotu a víru. Ve vidině blízké smrti může jedinec zapochybovat o božím účelu, a proto by se pomocí svátosti nemocných mělo takovým nejistotám předcházet. Působení svátosti nemocných by mělo pomoci k povzbuzení a kuráži, kterou nemocný člověk ve své poslední hodině potřebuje. Také

³⁴ KATOLICKÁ CÍRKEV. *Vyznání víry církve, Překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 297.

³⁵ Tamtéž, s. 297.

³⁶ Srov. KATOLICKÁ CÍRKEV. *Vyznání víry církve, Překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 296-303.

by to mělo být „*přípravou k přechodu do věčného života*“³⁷. Svátost nemocných se neuděluje pro „záchranu“ před smrtí, nýbrž aby ukonejšila obavy, které trápí nemocného člověka.

Svátost nemocným mohou udělovat kněží a biskupové. Průběh této svátosti spočívá v mazání oleje na čele, rukou nebo jiných částí těla. Při pomazání kněz vyslovuje liturgickou modlitbu, čímž žádá milost této svátosti.³⁸

Ve všech časových periodách – od denního času až po čas celoživotní jsme našli v životech křesťanů řád prožívání času jako času posvátného, který jim umožňuje vystoupit ze všednodennosti a vstoupit do vztahu s transcendencí. Jde o jakési povznesení nad všednodennost a zaměření pozornosti na to, co dává životu smysl: krása a láska.

³⁷ KATOLICKÁ CÍRKEV. *Vyznání víry církve, Překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 112.

³⁸ Srov. KATOLICKÁ CÍRKEV. *Vyznání víry církve, Překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 110-112.

4 Čas volný a čas pracovní

V sekularizované společnosti se štěpí čas života člověka na dvě oblasti: volný čas a pracovní čas. To má svou historii.

4.1 Definice volného času

Podle Pávkové a kolektivu je volný čas opakem povinných úkonů, jako je práce. Pod pojmem volný čas si lidé obvykle představují oddech, zotavení, pobavení se, zájmové činnosti a vzdělávání podmíněné svobodnou vůlí. Autorka Pávková dále vymezuje činnosti, které do volného času nespádají. Z pohledu dětí a dorostu do volného času nespádá školní docházka a úkony s ní spojené, sebeobsluha, údržba zevnějšku, úkony spojené s péčí o domácnost a rodinu. Za součást volného času se nepovažují ani biologické činnosti jako je spánek, jídlo, hygiena a zdravotní péče.³⁹

4.2 Historie

Ve středověku byl volný čas, pokud tedy nějaký existoval, výsadou zimních dní, kdy nebylo třeba obdělávat pole patnáct hodin denně, ale „pouhých“ dvanáct. Tím měl jedinec možnost zužitkovat volný čas k činnostem podle vlastních sympatií, jimiž většinou byl odpočinek. Teprve po skončení Třicetileté války začali měšťané z bohatých rodin budovat stavby za účelem rekreace, v městech začaly vznikat kavárny, spolky a různé společnosti. V době industrializace si dělníci vymohli zkrácení pracovní doby, aby měli čas na regeneraci sil po práci. Postupně se mezi pracovní dobou a dobou spánku vytvořil dostatečný prostor pro kulturní činnosti. Pomocí různých lidí vznikala nová zařízení pro volný čas. Nejprve pro dospělé, ale časem i pro děti a mládež. Později se pozornost soustředila i na nejmladší děti a vytvářel se pro ně speciální výchovný prostor. Od konce 2. světové války až do let šedesátých ve 20. století byl volný čas na vzestupu v počtu a různorodosti nabízených institucí pro různé věkové skupiny. Ve větší míře se začaly podílet na výchově a vzdělávání dětí a mládeže, rovněž ke vztahu

³⁹ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*, s. 15.

k přírodě nebo politickému systému. Vývoj Evropy dále pokračoval stavbou herních prostor, turistických a tělovýchovných zařízení, volnočasových středisek pro děti a mládež, letních táborů a mnoho dalších. V sedmdesátých až osmdesátých letech se západní Evropa začala potýkat s fenoménem životních problémů nové generace, která se týká krize rodiny, vyšší nezaměstnanosti, malé aktivity občanů v politické sféře a závislosti, čímž na sebe soustředily pozornost na problémy dětí a mladistvých. V devadesátých letech se změnilo vnímání volného času společností, protože se Česká republika sblížovala s formami volného času i v jiných zemích. I u nás však nový prostor pro volný čas přinesl nové problémy, například agresivitu nebo xenofobii. Nabídka volného času se stále zdokonaluje a přizpůsobuje se poptávce klientů.⁴⁰

4.3 Speciální a profánní čas v životě sekularizované společnosti

Podle Kapláňka je pojem posvátný nebo svatý, asociován s církví a se svatými lidmi, místy a svátostmi. Se svátostmi jsou spojeny různé obřady, legendy a věci, kterým je prokazována úcta, čímž posvátné dostává nový smysl. Z tohoto pohledu se posvátným mohou stát různé věci, lidi nebo prostředí, které mají pro jedince speciální symboliku. Z rozhovorů s mladými lidmi vyplývá, že přikládají posvátný význam například: slunečnímu paprsku, který právě dopadl mladé slečně na dlaň, fotografii nevlastního otce, jenž pomáhal s výchovou své nevlastní dcery, nebo třídní partě. Lidé mají potřebu prožívat zážitky, které přesahují jejich dosavadní zkušenosti a emoce. Kaplánek rozlišuje možnosti transcendence na implicitní a explicitní. Implicitní transcendenci můžeme chápat jako touhu po lásce a štěstí. Explicitní transcendence má vyšší nárok, protože žádá překročení dosavadních zkušeností, mohou to být i obyčejné věci, například: poslech hudby, četba oblíbené knihy nebo trávení času s milovaným člověkem.⁴¹ Do jaké míry je však transcendence či její potřeba spojována se zážitkem posvátna či svátosti, není zcela jasné.

Tady se vraťme k Eliademu: Možná, že takto široce popsána implicitní a explicitní transcendence se kryje s Eliadovým „speciálním“ časem. Věnujeme se proto otázce, do

⁴⁰ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*, s. 23-28.

⁴¹ Srov. KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném času* [online], České Budějovice: Teologická fakulta. © 2011 [cit. 14. 1. 2016], s. 37-39. Dostupné z: <<https://is.jabok.cz/el/JA10/zima2013/S285/npvc-skriptum.pdf>>.

jaké míry se s ním (nebo přímo s posvátnem vztaženým k transcenci) mohou setkat příslušníci sekularizované společnosti.

4.3.1 Denní čas – volno po práci

Sociologická studie od Ipsos MORI zjistila, že zhruba 50 % Čechů zůstává v práci déle, než je třeba a své práci se věnují ve svém osobním volném čase, a to dokonce i těsně před tím, než usnou, a hned poté, co se ráno probudí.⁴²

Druhým protipólem pracovitosti je česká lenivost, která se projevuje tím, že Češi tráví svůj volný čas nejraději v klidu u televize. Dalšími frekventovanými volnočasovými aktivitami je poslech hudby (44 %), prohlížení internetových stránek (17 %), nakupování (15 %), četba knih (14 %) a sport (12 %). Přestože Češi neumí trávit svůj čas aktivním způsobem, patří do první pětky pojmů, kterých si váží. Na prvních příčkách jsou rodina, přátelé, práce a poté volný čas. Podle průzkumu vypracovaného Sociologickým ústavem Akademie věd se zjistilo, že třetině populace brání v kvalitnějším trávení volného času myšlenky na práci, starosti spojené se ztrátou zaměstnání, chvat dnešní společnosti nebo nuda.⁴³

Vidíme, že vedle povrchních a konzumních činností se sekularizovaná společnost věnuje v běžném životě i hodnotám, jako je rodina nebo přátelé a četba. V rámci těchto aktivit mohou, ale také nemusí, zažít něco, co by mohlo být spojeno s transcencí či posvátnem ve smyslu vystoupení z profánního běžného času.

4.3.2 Týdenní čas

- **Víkend**

Češi patří na první příčky světového žebříčku v oblíbenosti chat a chalup. Psychologové tvrdí, že jedním z nejlepších způsobů odpočinku a relaxace poskytne lidem chalupaření.

⁴² Srov. HOVORKA, K. *Češi tráví v práci více času než zbytek Evropy, říká průzkum* [online], © 2015 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z: <http://finance.idnes.cz/pruzkum-pracovni-a-volny-cas-dir-podnikani.aspx?c=A151027_114707_podnikani_kho>.

⁴³ Srov. VOTRUBOVÁ, A. *Češi na gauči* [online], © 2012 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z: <http://instinkt.tyden.cz/rubriky/ostatni/tema/cesi-na-gauci_26537.html>.

Víkendový odjezd na chatu či chalupu dává jedinci možnost oprostit se od chvatu moderního světa.⁴⁴ V dřívějších dobách se stavěly chaty v divoké přírodě, kde mohl být člověk odtržený od všech starostí a mohl být v blízkosti svých přátel, kde byl nevědomky kulturně rozptylován sportem, hudbou (hra na kytaru a tramské písně) nebo opékáním špekáčků. Velká část populace je přes týden uzavřena v kancelářích nebo v panelových domech, a proto lidé o víkendech navštěvují chaty, kde si připadají svobodní a volní.⁴⁵ Chata či chalupa v jedinci může probudit více kreativity a nové schopnosti, čímž člověk spoluutváří svoji osobnost.⁴⁶

Chalupaření či chataření v rámci víkendu se může stát významným prostorem pro setkání s krásou přírody a v ní zažití posvátnosti času, jedná se však jen o možnost, kterou mohou překrýt jiné typy zážitků.

- **Jóga**

Jóga je jedním z mnoha příkladů multikulturalismu. Jde o prastaré duševní a fyzické cvičení, pocházející z Indie, které si našlo své místo v 21. století. Její doslovný překlad znamená harmonii, sjednocení a propojení. Jóga je skvělým prostředkem pro klid duše, těla a mysli, čímž vám dodává rovnováhu, která se projevuje i ve vztazích, zdraví a tělesné kondici. Součástí cvičení jógy jsou přirozené pozice, meditace a relaxace. Jejím úkolem je také větší soustředěnost a zdokonalování vašich myšlenek.⁴⁷ Jóga je v dnešní době prostředkem z všednosti běžných dní a napomáhá nejen k lepší fyzické kondici a bezbolestným zádům, ale i ke katarzi, porozumění a přijetí vlastního já. Je to zároveň prostor pro zjištění vlastního většího životního smyslu, schopnosti vymezit svůj osobní prostor, respekt k prostoru ostatních lidí a obhajoby svého názoru.⁴⁸

⁴⁴ Srov. VAVROŇ, J. *Češi zůstali národem chatařů a chalupářů, nově i kvůli byznysu* [online], © 2012 [cit. 16. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/finance/272586-cesi-zustali-narodem-chataru-a-chaluparu-nove-i-kvuli-byznysu.html>>.

⁴⁵ Srov. RADVÁKOVÁ, T. *Proč mají Češi tak rádi chaty a chalupy a jaký je mezi nimi rozdíl?* [online], © 2015 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/proc-maji-cesi-tak-radi-sve-chaty-a-chalupy-a-jaky-je-mez-nimi-rozdil-11e-/lide.aspx?c=A150813_180345_ln_domov_ELE&galerie>.

⁴⁶ Srov. VAVROŇ, J. *Češi zůstali národem chatařů a chalupářů, nově i kvůli byznysu* [online], © 2012 [cit. 16. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/finance/272586-cesi-zustali-narodem-chataru-a-chaluparu-nove-i-kvuli-byznysu.html>>.

⁴⁷ Srov. HUDEČKOVÁ, K. *Jóga není jen cvičení, pomáhá i k duševní rovnováze* [online], © 2011 [cit. 16. 1. 2016]. Dostupné z: <http://ona.idnes.cz/joga-neni-jen-cviceni-pomaha-i-k-dusevni-rovnovaze-fva-/dieta.aspx?c=A110429_153114_dieta_pet>.

⁴⁸ Srov. REMEŠOVÁ, O. Jóga v době emancipace, *Jóga dnes*, číslo: 3, rok: 2015, S. 43. ISSN 1804-48-40

Do týdenního volného času jógu zařazujeme proto, že lidé se jí většinou věnují pravidelně, alespoň jednou za týden v nabízených kroužcích. Vedením k meditaci se může také stát nabídkou vystoupit z všednodennosti.

4.3.3 Roční čas

Roční čas se vyznačuje vystoupením z běžného života člověka v průběhu roku, něčím jedinečným a specifickým, což ve světě ateistů je především pracovní volno. Příkladem volných dnů a odpočinku, který rok nabízí, jsou letní dovolené a volno na Velikonoce a Vánoce.

- **Velikonoce**

Podle průzkumu agentury Median symbolizují Velikonoce příchod jara a nejdůležitější křesťanský svátek v roce. Pro čtvrtinu respondentů v ČR jsou však Velikonoce hlavně dnem volna navíc. Sociolog Daniel Prokop si tento fenomén vysvětluje tak, že lidé musí trávit více času v práci a jsou rádi za každou volnou chvíli, kterou mají k dispozici.

Rozdílně tráví velikonoční svátky starší a mladší generace, muži a ženy. Starší generace se zaměřuje na tradiční činnosti týkající se svátku, kdežto mladší generace má především den volna. Ženy se věnují spíše pečení, úklidu, zdobení domácnosti a barvení kraslic, kdežto muži raději chodí od domu k domu a vyšlehají ženy a dívky pomlázkami, aby „neuschly“.⁴⁹ Původně byly velikonoční svátky zásadní pouze pro věřící osoby, ale některé zvyky se dodržují i v sekularizované společnosti. Podle průzkumu společnosti SANEP se malování kraslic věnuje 16,5 % respondentů, 12,5 % dotazovaných plete pomlázky, pečení beránků a mazanců se věnuje 14,2 % a koledování 7,6 %.⁵⁰ Podle statistiky Invia mají Češi o Velikonocích zájem o prodloužené eurovíkendy. Nejoblíbenějším místem v roce 2015 je podle agentury

⁴⁹ Srov. RAJLIHOVÁ, E. *Průzkum pro ČRo: Na Velikonocích si lidé váží volna. Oblíbenou tradici zůstává pomlázka* [online], © 2015 [cit. 27. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/pruzkum-pro-cro-na-velikonocich-si-lide-vazi-volna-oblibenou-tradici-zustava-pomlazka--1474761>.

⁵⁰ Srov. *Co dělají Češi o Velikonocích? Koukají na televizi!* [online], © 2012 [cit. 27. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://www.qap.cz/spolecnost/object/co-delaji-cesi-o-velikonocich-koukaji-na-televizi-33746/dokument.htm>>.

Invia Paříž, zvýšený zájem je o Budapešť, Istanbul a Barcelonu a termální lázně. Češi rádi tráví svátky v exotických krajinách. Loni také stoupla poptávka po lyžařských destinacích.⁵¹

Vidíme, že v naší zemi se postupně nahrazuje volný čas věnovaný posvátnému rozměru náboženské události (Kristova smrt a jeho vzkříšení) speciálními zážitky novosti, exotičnosti, romantiky spojené s turistikou. Jde o vystoupení z profánního času, ale nejde o vstup do času posvátného.

- **Vánoce**

Vánoční advent začíná čtyři týdny před Štědrým dnem a končí datem 24. prosince. Ovšem pravá vánoční atmosféra začíná pro mnoho ateistických Evropanů až 6. prosince na Mikuláše. Původní křesťanský smysl Vánoc v dnešním světě pomalu mizí. Adventní rozjímání nahradil konzumní život, který způsobil lov na nejdražší dárky, nejkvalitnějšího kapra a nejlepší stromeček. I přes tento úpadek zanechali křesťanské Vánoce v těch ateistických vánočních svátcích nesmazatelnou stopu zvyků, které přinášejí nemalé radosti. Mnoho zvyků ateisté berou jako automatickou věc – zdobení vánočního stolu barborkami, příchod Mikuláše, čerta a anděla, pečení vánočního cukroví, klasická výzdoba vánočními věnci nebo stavění Betléma.⁵² Podle průzkumu společnosti SANEP Češi nedají „dopustit na Ježíška“, i přesto, že se veřejně prohlašují za ateisty.⁵³ Původně se po celý vánoční den dodržoval přísný půst, aby byla večere bohatší, ale postupem času se od této tradice ustupovalo. Zdobení vánočního stromečku v České republice začalo v 19. století. Stavění betlému má mnohem starší kořeny než zdobení stromků. Dříve si je stavěli všichni v domácnostech od chudých až po bohaté. Po časech nucené skromnosti si lidé chtěli zajistit přepych, a to i ve formě konzumních Vánoc. Nákup dárků se stal vyčerpávající nutností a období Vánoc je časem stresu a chvatu.⁵⁴ Zhruba 80 % dotazovaných v ČR se domnívá, že Vánoce jsou spíše komerčním než křesťanským svátkem. Za tato tvrzení může především obchodní

⁵¹ Srov. STATISTIKY INVIA. *Dovolené o Velikonocích vévodí eurovikendy i termální lázně* [online], © 2015 [cit. 16. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://www.accka.cz/stranky/novinky/dovolene-o-velikonocich-vevodi-eurovikendy-i-termalni-lazne-444>>.

⁵² Srov. VAVŘINCOVÁ, V. *Malá encyklopedie Vánoc*, s. 22.

⁵³ Srov. SANEP. *Nevěřící Češi nedají o Vánocích dopustit na Ježíška* [online], © 2014 [cit. 24. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://www.protext.cz/zprava.php?id=22138>>.

⁵⁴ Srov. VAVŘINCOVÁ, V. *Malá encyklopedie Vánoc*, s. 22.

atmosféra před Vánocemi, která je plná shonu a stresu. Přesto 30 % respondentů uvedlo, že jsou pro ně Vánoce svátkem klidu a pohody. Z 16 % jde podle dotazovaných o radost dětí a stejný počet respondentů uvádí, že jde především o křesťanský svátek, který oslavuje narození Ježíše Nazaretského.⁵⁵

Vánoce pro většinu lidí sice znamenají vystoupení ze všednodenních starostí, ale zároveň stres a chvat, který představuje ještě větší zátěž. V lepším případě jsou Vánoce časem klidu a pohody, mají tedy spíše relaxační funkci. Můžeme se domnívat, že je zde výrazný posun od původně posvátného znamení vítězství světla nad tmou k pocitu relaxace, který nemá povznášející charakter.

- **Dovolená**

Mezi nejoblíbenější roční období lidí patří léto, s nímž neodmyslitelně souvisí letní dovolené. Ideální dovolenou si Češi z větší části představují bez partnera, jen v doprovodu přátel, spolupracovníků nebo rodičů. Podle průzkumu cestovní kanceláře Blue Style respondenti uvedli, že na druhém místě je cestování s rodinou nebo s partnerem. Není výjimkou, že lidé jezdí na letní dovolené sami nebo s milenkou či milencem. Nejčastější aktivitou podle Blue Style je opalování, které preferují především ženy. Dalšími frekventovanými aktivitami jsou procházky v přírodě a po historických památkách. Vzrostla poptávka po adrenalinových sportech, jejichž nabídka je každý rok pestřejší. Bohužel mezi další vzrůstající zábavu na letních dovolených patří i surfování na internetu.⁵⁶ Dovolená má sloužit především k fyzickému a psychickému odpočinku, aby mohl jedinec nabrat nové síly a nebyl postižen syndromem vyhoření. Ideální dovolená začíná teprve tehdy, když je jedinec schopný naprosto „vypnout“ a odklonit své myšlenky jiným směrem než tím pracovním. Zde nastávají výše zmíněné problémy s dostupností internetu. Žijeme totiž v době, kdy se lidé neumějí zastavit a vychutnávat kouzlo okamžiku, čímž nemusí být výsledný efekt odpočinku a svěžesti dosažen.⁵⁷

⁵⁵ Srov. SANEP. *Nevěřící Češi nedají o Vánocích dopustit na Ježíška* [online], © 2014 [cit. 24. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://www.protext.cz/zprava.php?id=22138>>.

⁵⁶ Srov. ČTK. *Češi tráví dovolenou raději s přáteli, než s partnerem* [online], © 2015 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.tyden.cz/rubriky/relax/cestovani/cesi-travi-dovolenou-radeji-s-prateli-nez-s-partnerem_352427.html>.

⁵⁷ Srov. FENDRYCH, M. *Dovolená 2015: Peklo, ve kterém musíme povinně vypnout* [online], © 2015 [cit. 23. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://nazory.aktualne.cz/komentare/dovolenena-2015-peklo-ve-kterem-musime-navic-povinne-vypnout/r~ae31442233a411e5a1480025900fea04/>>.

Chaty a chalupy se stávají oblíbeným místem nejednoho Čecha, který si touží odpočinout, zbavit se negativity a „vyčistit si hlavu“. Jde samozřejmě i o ekonomičtější stránku dovolené, protože 41 % respondentů uvedlo, že chatu či chalupu mají ve svém vlastnictví, dále 30 % respondentů volí návštěvy u příbuzných, 20 % jsou ubytováni po hotelech a zbytek v individuálních zařízeních. Češi chtějí své dovolené trávit aktivním způsobem, tzn. návštěvy muzeí, hradů a zámků, cyklistikou a turistikou.⁵⁸

Smysl dovolené jako „vyčištění hlavy“ od běžných starostí ukazuje na výjimečnost této doby, kterou ovšem také nelze zaměnit za dobu posvátnou. Člověk se může setkat s krásou a s transcendencí, ale může být také pohlcen pouze jiným typem hektiky.

4.3.4 Celoživotní čas

Celoživotní čas v sekularizované společnosti je speciální především jedinečnými životními situacemi. Uvádím zde několik příkladů důležitých životních mezníků člověka, kterými jsou dospělost, svatba a manželství, narození dítěte, vítání občánků a smrt.

- **Narození dítěte**

Narození dítěte je zásadní etapou v životě člověka. Rodičovství je velmi významnou hodnotou uznávanou společností. Naplnění této etapy je dnes mnohem složitější než dříve, kvůli možnosti dosažení nesplněných životních cílů. Výzkumy prokázaly dva důvody snížení porodnosti. Prvním je ekonomická stránka. Finanční zázemí je překážkou mnoha párů, protože mají nestabilní příjmy a zvyšují se náklady na děti. Druhým aspektem je oddalování rodičovství kvůli změně hodnotového žebříčku, který se v dnešní době soustředí především na zážitky, vzdělávání, lepší pracovní pozice, seberealizaci a cestování.⁵⁹

⁵⁸ Srov. BENEŠ, J. *Češi dávají přednost tuzemské dovolené, nejčastěji vyráží na chaty a chalupy* [online], © 2014 [cit. 16. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/cesi-davaji-prednost-tuzemske-dovolene-nejcastěji-vyrazeji-na-chaty-a-chalupy--1404342>.

⁵⁹ Srov. TUČEK, M. a kol. *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*, s. 48-49.

Rituál vítání občánků pořádá obec. Rodiče dítěte obdrží pozvánku, aby se dostavili do obřadní síně do města, kde se dítě narodilo. V obřadní síni přivítá nové občánky starosta nebo zmocněný zástupce města a většinou jim předá dar.⁶⁰

Obřad vítání občánků obsahuje spíše civilní aspekty, také se týká zmenšujícího se počtu dětí, protože vztah k transcendenci a k posvátnu se zde zcela vytrácí.

- **Dospělost**

V sociologii je pojem dospělost vnímán jako série rozmanitých přechodů, které obsahují různé sociální role, jež musí jedinec sehrát, aby mohl být společností uznán za dospělého. Společnost posuzuje dospělost z mnoha aspektů, mezi které patří ukončení studia, vstup do zaměstnání, obstarání vlastního bytu, vstupu do manželství a do rodičovství. Vnímání dospělosti se během několika desetiletí změnil, protože se jednotlivé aspekty dospělosti proměnily a vytvořily se mezi nimi časové mezery. Mizí tradiční rodina a s ní i tradiční hodnota manželství a rodičovství, prodlužuje se doba studia a mění se podmínky na pracovním trhu. Z důvodů oddalování důležitých životních mezníků vzniká mezi dospíváním a mladou dospělostí propast. Podle amerického psychologa Jeffreyho Arnetta vzniká v tomto období nová životní etapa, kterou nazývá „vynořující se dospělost“. Mladí lidé nejsou adolescenti, ale necítí se být ani dospělými. V toto období je pro vynořující se dospělé typické hledání svého já, čímž je jejich povaha velmi nestálá, proto nepřemýšlí o budoucnosti a nechtějí se na nikoho vázat.⁶¹ S vymizením jasného mezníku mezi dětstvím a dospělostí mizí i rituály, které měly posvátný charakter.

- **Svatba a manželství**

V dnešní době 21. století klesá počet svateb. Důvodem je větší emancipace žen, které se nesmiřují s rolemi manželek a matek, ale chtějí být minimálně stejně dobré v profesní oblasti jako muži. Dalšími faktory, vedle finanční soběstačnosti ženy, je i větší tolerance

⁶⁰ Srov. *Jak oslavit narození dítěte* [online], © 2011 [cit. 22. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://www.jarodic.cz/cz/jak-oslavit-narozeni-ditete.php>>.

⁶¹ Srov. CHALOUPKOVÁ, J. *Vstup do dospělosti – co znamená být dospělý podle Evropského sociálního výzkumu 2006* [online], © 2010 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=366&lst=113>>.

promiskuitního života, vysoké náklady na svatbu, strach ze ztráty osobní nezávislosti nebo svobody a v neposlední řadě se manželství nepřikládá důležitost.⁶² Podle Milana Tučka mladí lidé odkládají sňatky na pozdější dobu. Žijí raději v partnerském vztahu a to do doby, než se partnerům narodí dítě (dvě třetiny dospělého obyvatelstva se domnívá, že by se dítě mělo narodit sezdanému páru).⁶³ Civilní manželství je mnohem mladší institucí než církevní. V roce 1890 rakouská monarchie uvedla do praxe civilní obřady. Nevýhodou těchto civilních obřadů bylo i vytvoření nových aktů – rozvodů. Větší prostor v manželství dostala láska, která je sice pomíjivá, ale dává pocit svobody.⁶⁴ Podle autora Tučka je ČR v rozvodovosti na prvních příčkách v Evropě. Mezi nejvíce nestabilní manželství patří spíše mladá manželství, i když manželství v pozdějším věku není zárukou trvalosti. Zvyšuje se počet svobodných párů, oproti párům sezdaným.⁶⁵ V dřívějších dobách bylo běžné, když se vdávalo děvče, které sotva dosáhlo plnoletosti. Když tehdy nějaká třicetiletá žena neměla manžela a děti, byla „divná“. Teď nastává opačná situace, ženy mohou studovat, cestovat, budovat kariéru, mnohdy vydělávají větší finanční obnosy než muži, a proto manželství a mateřství ustupují do pozadí. Před několika desítkami let bylo žádoucí, aby se žena vdávala jako panna. Sex přicházel na řadu až s manželem, tudíž až po řádném církevním obřadu. Takové pravidlo už dnes téměř zaniklo. Muži ani ženy nechtějí tzv. „kupovat zajíce v pytli“, chtějí sbírat zkušenosti a poznávat nové lidi. Spousta mladých lidí nemá zažitý tradiční model rodiny. Pohled na nemanželské děti je vnímán rozdílným způsobem, i vnímání společnosti se změnilo, protože se staví k promiskuitě tolerantněji, než tomu bylo v minulosti.⁶⁶

Občanský sňatek je rituál, který mnoho mladých lidí vnímá pouze jako formalitu, možnost rozpadu mu také ubírá na jedinečnosti. Ve smlouvě, od které lze kdykoliv ustoupit, se ztrácí prvek posvátnosti.

⁶² Srov. ČERNÝ, K. *Je podle vás svatba přežitek?* [online], © 2014 [cit. 22. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://vlasta.kafe.cz/clanky/sex-a-vztahy/4488-je-podle-vas-svatba-prezitek/>>.

⁶³ Srov. TUČEK, M. a kol. *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*, s. 46.

⁶⁴ Srov. ARNOLDOVÁ, K. *Historie sňatku a svateb* [online], [b. r.] [cit. 22. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://www.svatby.cz/clanek.aspx?IDtema=1643&ID=2239>>.

⁶⁵ Srov. TUČEK, M. a kol. *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*, s. 46-47.

⁶⁶ Srov. ČERNÝ, K. *Je podle vás svatba přežitek?* [online], © 2014 [cit. 22. 12. 2015]. Dostupné z: <<http://vlasta.kafe.cz/clanky/sex-a-vztahy/4488-je-podle-vas-svatba-prezitek/>>.

- **Smrt**

Ateisté vnímají smrt jako ukončení srdeční a mozkové činnosti, čímž se stává definitivní a konečnou. V dnešní době lidé ve větší míře umírají v anonymitě nemocničního prostředí.⁶⁷ Toto tvrzení vyvrací doktorka Marie Svatošová, která se zasadila o založení hospicového hnutí, čímž změnila vnímání smrti v České republice, stavbou prvního hospicového zařízení v Červeném Kostelci.⁶⁸ K roku 2015 se v České republice nacházelo 17 hospicových nestátních zařízení, z nichž je šest zřizováno církevní právnickou osobou, šest obecně prospěšnou společností, čtyři jsou zřizována občanským sdružením a jedna příspěvkovou organizací. Pro příklad hospicové péče jsem si vybrala Hospic Frýdek - Místek, jehož zřizovatelem je příspěvková organizace.⁶⁹ Nejdůležitější myšlenkou stavby hospicového zařízení je úcta k člověku jako k unikátní a konečné lidské bytosti a splnění jeho biologických, psychologických, společenských a transcendentálních potřeb. Hospicovní pracovníci se denně setkávají se smrtí a jejich posláním je, aby smrtelně nemocný člověk netrpěl bolestmi, bezpodmínečná důstojnost vůči klientovi a záruka, že v posledních okamžicích svého života nebude sám. Specializovaní pracovníci v hospicovém zařízení dbají na práci s rodinou nemocného klienta, podporují rodinné příslušníky a pomáhají jim s těžkou situací jejich příbuzného v době umírání a smrti klienta.⁷⁰ Ve východních zemích lidé věří v reinkarnaci, která se vlivem globalizace dostala i do naší české kultury. Lidé věří v převtělování, protože si tím otevírají možnosti napravení minulých hříchů v budoucím životě. Někteří lidé vidí v reinkarnaci výhodu splněných přání, které nestihli během jednoho krátkého života uskutečnit.⁷¹ Sígl poukazuje na fakt, že bereme smrt na lehkou váhu a nepřipouštíme si její závažnost. Autor sepsal lidová rčení, která používáme v běžných rozhovorech typu „jsem unuděný k smrti“⁷², „mám ho k smrti ráda“⁷³ nebo

⁶⁷ Srov. KATOLICKÁ CÍRKEV. *Vyznání víry církve, Překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 297-302.

⁶⁸ Srov. *Historie hospicového hnutí a situace v ČR* [online], [b. r.] [cit. 30. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://www.hospicknizetevaclava.cz/poslani-hospice/historie-hospicoveho-hnuti-a-situace-v-c-r>>.

⁶⁹ Srov. HUNEŠ, R. *Postavení hospiců ve zdravotně sociální systému ČR* [online], [b. r.] [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <<http://podporaprocesu.cz/wp-content/uploads/2015/03/Postaven%C3%AD-hospic%C5%AF...2015.pdf>>.

⁷⁰ Srov. ADMIN. *Co je hospic?* [online], © 2010 [cit. 22. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://www.hospice.cz/otazky-a-odpovedi/co-je-hospic/>>.

⁷¹ Srov. KATOLICKÁ CÍRKEV. *Vyznání víry církve, Překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*, s. 297-302.

⁷² SÍGL, M. *Co víme o smrti*, s. 286.

⁷³ Tamtéž, s. 286.

„šťěstí je provázelo až do hrobu“⁷⁴. Smrt je přítomná i v našich běžných rozhovorech. Smrt lze brát i po humoristické stránce, což autor dokazuje některými vtipy typu: „*Kdybych umírala, tak mě vzbud' ... Živého mne nedostanou ... Na tachometru dvacet a v očích smrt (jede s úzkostí...)*“⁷⁵. Autor pojednává o tom, že se v posledních letech rozmohl fenomén darování těla na vědecké účely.⁷⁶ Tento fakt potvrzuje i kontroverzní výstava lidských těl Bodies, která prezentuje pozůstatky anonymních dobrovolníků, kteří zemřeli přirozenou smrtí a podrobně ukazují lidské tělo, jak ho neznáme. Lidská těla jsou speciální technikou zakonzervována a byla k vidění v mnoha evropských a asijských zemích, včetně České republiky. Výstava působí rozpačitým dojmem, jedni s ní souhlasí a druzí výstavu odsuzují a požadují její uzavření. Přestože jsou k slyšení negativní reakce, výstavu celkem navštívilo přes šestnáct miliónů návštěvníků.⁷⁷ Propagátorka výstavy Květa Havelková uvádí, že lidé, kteří výstavu vytvořili, nechtěli návštěvníky šokovat nebo znevažovat mrtvá těla, chtěli jen poskytnout podrobný pohled na lidské tělo z různých pohledů.⁷⁸ Zvyšují se počty zemřelých pohřbených bez veřejného obřadu.

Všechny tyto příklady ukazují významně na fakt, že nevěřící lidé začínají postrádat posvátnou úctu k mrtvému tělu. Smrt v její posvátné tragické velikosti ignorují a vytěšňují. Na druhou stranu hospicové hnutí, iniciované křesťany, získává následníky i v sekularizované společnosti.

⁷⁴ SÍGL, M. *Co víme o smrti*, s. 287.

⁷⁵ Tamtéž, s. 306.

⁷⁶ Srov. SÍGL, M. *Co víme o smrti*, s. 329.

⁷⁷ Srov. JIRÁSKOVÁ, T. *Výstava upravených lidských těl Bodies* [online], © 2007 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/vystava-upravenych-lidskych-tel-bodies--357176>.

⁷⁸ Srov. STUHLÍKOVÁ, L. *Nechceme lidi šokovat, hájí organizátoři výstavu mrtvol* [online], © 2012 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/nehceme-lidi-sokovat-haji-organizatori-vystavu-mrtvol/r~i:article:729586/>>.

5 Závěr teoretické části

Podle Muchové mohou křesťané ve svátcích a slavnostech najít cestu k základním křesťanským hodnotám. Pro věřícího člověka tyto slavnosti znamenají vystoupení ze všednosti běžného dne a vykonávání různých rituálů, které mohou člověku dávat pocit, že zapadá do mnohem většího celku, než je on sám. Autorka vymezuje sedm bodů, proč jsou církevní slavnosti důležité a pro věřícího člověka naprosto nepostradatelné v jeho životě:

- Slouží k upevnění víry a radosti jedince ze života a ze světa.
- Přesně vymezené období svátků dává člověku možnost se těšit a těší se lépe, když ví, kdy očekávaná věc nastane.
- Svátky přicházejí ve stále stejném období, to dává lidem pocit opory a bezpečí.
- Slavnosti zaručují člověku zážitky i po stránce smyslové, například: vůně purpury, stavění jesliček.
- Dávají velký prostor pro kreativitu a hry.
- Připomínají nám minulost a opakující se zážitky.
- Otevírají člověku naději do budoucnosti.⁷⁹

Viděno šířeji i vzhledem k modlitbě a k udílení svátostí se zdá, že potřeba naplnění vztahu člověka k transcenci je ústředním posláním křesťanských církví ve společnosti.

V knize *Člověk, kultura a náboženství* popisuje Pastuszak Durkheimovu teorii, v níž je společnost významnější než existence jedince. Durkheim chápe společenské a individuální vědomí jako dvě diametrálně odlišné funkce. Lidstvo se řídí podle hromadného vědomí a tím spoluutváří lidskou kulturu. A právě toto hromadné vědomí je konečným produktem náboženství a morálních hodnot. Durkheim se nezabýval náboženstvím jako takovým, zajímalo ho, jaký společenský dopad má náboženství na skupinu. Došel k závěru, že náboženství je něco jako „srdce“ skupiny. „*Jestliže tedy náboženství zrodilo všechno to, co je podstatné ve společnosti, je tomu tak, protože společenská idea je duší náboženství.*“⁸⁰ Existují jedinci, kteří věří a vytvářejí skupiny, ve kterých jsou spokojeni, ty potom vytváří společnost. Všechna náboženství se vztahují

⁷⁹ Srov. MUCHOVÁ, L. *Úvod do náboženské pedagogiky*, s. 106-107.

⁸⁰ PASTUSZAK, J. *Člověk, kultura, náboženství: principy a východiska interkulturního a mezináboženského dialogu*, s 18.

k aktuální společnosti a tím i určují zánik nebo udržení náboženských tedy společenských vazeb.⁸¹

Ukázala jsem na příkladu křesťanství, že náboženství vnáší do času, který vnímá společnost jako rozdvojení na čas práce a čas volna, rozměr posvátnosti oproti profánnosti. Je-li tomu tak, jak naznačil můj stručný rozbor denního, týdenního, ročního a životního volného času, že v prožívání volného času křesťanů je neustále přítomný řád času posvátného, zatímco u lidí nevěřících je nahrazován pouhou možností zažít transcendenci, výstup z všednodennosti či relaxaci, vytrácí se ze společnosti spolu s posvátným časem křesťanství něco, co je podstatné pro jednotlivce i pro společnost.

⁸¹ Srov. PASTUSZAK, J. *Člověk, kultura, náboženství: principy a východiska interkulturního a mezináboženského dialogu*, s. 18-20.

6 Kvalitativní výzkum

V této kapitole se budu nejprve zabývat metodologií výzkumu, který má otevřít otázky vztahu lidí s různým světovým názorem k rozměru posvátna ve vlastním prožívání volného času. Poté seznamuji s průběhem výzkumu, s jeho vyhodnocením a závěry.

6.1 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, zda jsou lidé věřící a nevěřící schopni vnímat jiný než profánní rozměr svého života jako posvátný nebo svatý.

Otázky týkající se vlastního světonázoru a porozumění základním pojmům spojených s předmětem výzkumu:

- Proč se definují jako křesťanka/ateistka.
- Co si představují pod pojmy svaté, posvátné nebo nevšední.

Otázky týkající se prožívání volného času z hlediska časových okruhů vzhledem k předmětu výzkumu.

- Když si představí čas od rána do večera, jsou schopné najít okamžiky, které by označily za svaté, posvátné nebo nevšední.
- Když si představí čas od pondělí do neděle, jsou schopné najít chvíle, které by označily za svaté, posvátné nebo nevšední.
- Když si představí čas od ledna do prosince, jsou schopné najít činnosti, které by vnímaly jako svaté, posvátné nebo nevšední.
- Když si představí čas od narození po smrt, jsou schopné najít situace (v minulosti, přítomnosti i v budoucnosti), které by označily jako svaté, posvátné nebo nevšední.

6.2 Použitá metoda výzkumu

Jako metodu výzkumu jsem použila kvalitativní výzkum, díky němuž se dá do hloubky prozkoumat výzkumná problematika. U kvalitativního výzkumu je hlavním nástrojem rozhovor, což byla i moje volba pro metodu výzkumu.⁸²

Podle význačného metodologa Creswella zní definice kvalitativního výzkumu takto:

„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“⁸³

Z přístupu k metodologii jsem si zvolila osobní případovou studii, díky které mohu zkoumat malé množství respondentů a jejich postoj k výzkumné problematice v celistvém kontextu. Přičemž se věnuji různým časovým okruhům. Z rozhovorů mohu zkoumat příčiny, názory a životní postoje respondentů na předmět výzkumu.

Jako metodu získávání dat jsem použila strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami, který probíhal v prostředí, které si respondentka sama vybrala, aby se cítila v bezpečí a v celkové pohodě.

6.3 Výzkum

K výzkumu jsem zvolila tři respondentky, které zastupují tři reprezentanty zkoumaných objektů. Respondentka číslo 1 zastupuje postoje věřících křesťanských křesťanů, respondentka číslo 2 zastupuje „mezisféru“, což znamená, že se považuje za křesťanku, ale její životní styl se blíží spíše ateistickému pojetí a respondentka číslo 3 zastupuje postoje ateistů.

Při každém rozvoru jsme byly na příjemném místě zvoleném respondentkou, čímž byl rozhovor příjemný a odlehčený prostředím, které respondentka důvěrně znala. Všechny tři respondentky jsou mi blízké, protože jsem s nimi spojená, ať příbuzensky, přátelsky nebo pracovně, takže spolupráce s nimi byla výborná.

⁸² Srov. ŠVAŘÍČEK, R. ŠEĎOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, s. 13.

⁸³ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*, s. 50.

6.4 Respondentky

Respondentka č. 1:

Respondentka číslo 1 se jmenuje Adéla a v rozhovoru zastává postoje věřících křesťanů.

Adéla je ve věku 23 let. Žije v Českých Budějovicích a studuje Jihočeskou univerzitu na přírodovědecké fakultě obor biomedicínská laboratorní technika.

Adéla žije v rodině ateistů. Když byla Adéla malá, chodila s babičkou do kostela, ale nevěděla, co proč to dělá, protože jí to nikdo nevysvětlil. Později začala se salesiány jezdit na křesťanské tábory, kde se každý večer modlila, i když věděla, co dělá, nikdo jí tuto praxi nevysvětlil. Přešla na biskupské gymnázium, zvolila si předmět Náboženství a začala se více setkávat s vírou. Na této škole si našla věřící kamarády a setkala se spirituálem, který jí vysvětloval křesťanství. Největší zlom pro Adélu nastal v Chorvatsku, když šli všichni do kostela a spirituál se jí zeptal, kdy se nechá pokřtít. Adéla si řekla: „Proč, já se vlastně nedám pokřtít, když už v tom žiju?“ a v tu chvíli si uvědomila, že žije ve víře a že věří v Boha, takže začala chodit na přípravu na křest. Adéla byla pokřtěna před pěti lety. Dále se snaží svou víru upevňovat a rozvíjet.

Respondentka č. 2:

Respondentka číslo 2 se jmenuje Marie a v rozhovoru zastává postoje lidí, kteří se označují za křesťany, ale jejich životní styl je spíše ateistický.

Marie je ve věku 22 let, pochází z Jihočeského kraje. Vyrůstala v křesťanské rodině, i když někteří členové rodiny nebyli věřící. Chodila na Střední odbornou školu sociální U Matky Boží v Jihlavě a nyní studuje na Teologické fakultě v Českých Budějovicích. V obou těchto zařízeních se setkávala s vírou a během této doby se utvářel její názor na církev a víru jako takovou. Pokřtěna byla v dětství, ale křest pro ni není symbolem života z víry církve.

Respondentka č. 3:

Respondentka číslo 3 se jmenuje Jiřina a v rozhovoru zastává postoje nevěřících ateistů.

Jiřina je ve věku 76 let, více než dvacet let je ve starobním důchodu. Dříve pracovala jako ekonomka v Českých Budějovicích, kde i od svého mládí bydlí. Vdala se před 57 lety. Má dvě děti, čtyři vnoučata a jednoho pravnuka. Většinu roku žije na své chatě v Hluboké u Borovan a zbytek času tráví v bytě v Českých Budějovicích. Byla vychovávána v ateistické rodině a její manžel také.

6.5 Popis rozhovorů

Rozhovor č. 1 s respondentkou č. 1 Adélou probíhal v kulturním klubu Horká vana v nekuřáckém salóňku, kde jsme měly naprosto nerušený prostor k rozhovoru.

Rozhovor č. 2 s respondentkou č. 2 Marií probíhal ve studentském klubu na teologické fakultě, kde jsme měly prostor k rozhovoru, i když nás občas vyrušil nějaký student, proto rozhovor probíhal v klidu.

Rozhovor č. 3 s respondentkou č. 3 Jiřinou probíhal v domácím prostředí v Českých Budějovicích. Jiřina byla v domácím prostředí, kde se cítí nejlépe. Rozhovor byl příjemný, i když někdy bylo na Jiřině patrné, že se snaží mluvit spisovně a příliš se soustředí na spisovnou mluvu, ale obsahu tato spisovná kontrola nijak neublížila.

Přepis rozhovorů je součástí přílohy této práce.

6.6 Vyhodnocení výzkumu

Vyhodnocení otázky č. 1:

Proč se definujete jako křesťanka/ateistka?

Z odpovědí respondentek vyplývá, že se opírají ve svém světonázorovém postoji jednak o praxi církve, jednak o své hodnocení vlastní představy Boha. Zatímco první respondentka v důsledku pozitivních zkušeností s církví k víře konvertovala, druhá svou víru subjektivizovala na základě kritiky špatné praxe církve a třetí opírá svůj ateismus o kritiku vlastní představy Boha a špatné praxe církve.

Viz Příloha 2 Tabulka č. 1

Vyhodnocení otázky č. 2:

Co si představujete pod pojmy svaté, posvátné nebo nevšední?

Z odpovědí respondentek plynou rozdíly v definicích pojmu svatý, posvátný a nevšední. Pro křesťanku je svaté to, co má subjektivně podstatnou důležitost, pro respondentku s nediferencovanou vírou je svaté spojeno s konkrétním náboženstvím, ateistka spojuje svaté s vertikálním rozměrem, ale zdůrazňuje reálnou existenci toho, co je uctíváno nebo ctěno. Křesťanka definuje posvátno stejně jako druhá respondentka svaté – patřící do světa náboženství. V obou případech (svaté i posvátné) tedy respondentky spojují definice s nějakou formou přesahu – směrem k náboženství nebo pouze k transcenci. Zatímco nevšední je charakterizováno v odstupu od náboženství jako něco neobvyklého nebo spojeného nejasně s jakousi transcencí (s jiným světem).

Viz Příloha 3 Tabulka č. 2

Vyhodnocení otázky č. 3:

Když si představíte čas od rána do večera, naleznete okamžiky, které byste označily za svaté, posvátné nebo nevšední?

Z odpovědí respondentek vyplývá, že zážitek posvátného nebo svatého ve všedním dnu vnímá pouze respondentka – křesťanka. Dvě zbývající – s nediferencovanou vírou a ateistickým postojem – popisují své neprofánní zážitky shodně jako něco neobvyklého, co má charakter daru a týká se to vztahu mezi lidmi, nebo jako vnitřní prožitek krásy.

Viz Příloha 4 Tabulka č. 3

Vyhodnocení otázky č. 4:

Když si představíte čas od pondělí do neděle, najdete v něm chvíle, které vnímáte jako svaté, posvátné nebo nevšední?

Z odpovědí respondentek vyplývá: Směrem od náboženské víry k ateismu se uvolňuje vztah k neděli jako nevšednímu dnu. Zatímco pro křesťanku je neděle spojená s účastí na bohoslužbě a v jejím rámci prohlubování vztahu směrem k vlastní osobě,

směrem k ostatním věřícím a směrem ke Kristu, pro respondentku s nediferencovanou vírou má ještě neděle významný charakter, a to ve směru k sobě a ve směru k druhým lidem, v kontaktu s posvátnem jí však brání špatná praxe církve. Ateistka již neděli jako nevšední den nevnímá, nevšednost v rámci týdenního času popisuje jako zkušenost s blízkými lidmi a s krásou v okolním světě. Vztah k transcendenci mizí.

Viz Příloha 5 Tabulka č. 4

Vyhodnocení otázky č. 5:

Když si představíte čas od ledna do prosince, najdete v něm činnosti, které vnímáte jako svaté, posvátné nebo nevšední?

Z odpovědí respondentek vyplývá: Zatímco katolicky věřící respondentka vnímá jako svatý vrchol roku křesťanské slavení Velikonoc a plně se přitom identifikuje s vírou církve, respondentka s nediferencovanou vírou vnímá z Vánoc a Velikonoc především atmosféru dodržování tradičních zvyků, aniž by cítila potřebu jim rozumět. To ji odlišuje od ateistů, u kterých očekává úplný odstup od církevních svátků, tedy i co se týká dodržování tradičních zvyků. Církevní nevšední aktivity vnímá především v rámci kritéria vlastního užitku. Chválí praxi duchovních obnov a meditací, které rozvíjely její přirozenou spiritualitu, kritizuje aktivity, které ji naopak nerozvíjely nebo brzdily. Respondentka s ateistickým postojem má především diferencovanější pohled na nevšední zážitky během roku: životní výročí, církevní svátky Vánoc a Velikonoc, zkušenost s vnímáním dovolené a konečně s vnímáním krásy spojené s cyklickým časem přírody. Na církevních svátcích vnímá především kvalitu zkušenosti společenství blízkých lidí, s dovolenými se jí asociují zážitky posvátna spojené s chrámovými prostory, popisuje je jako zkušenost nicotnosti, úcty a posvátnosti. Distancuje se však od náboženské zkušenosti (s modlitbou) a zdůrazňuje jejich symboliku jako svědectví lidské tvůrčí velikosti – vědomě odmítá vztah k transcendenci.

Viz Příloha 6 Tabulka č. 5

Vyhodnocení otázky č. 6:

Když si představíte čas od narození do smrti, najdete v něm situace (v minulosti, přítomnosti i v budoucnosti), které by označili jako svaté, posvátné nebo nevšední?

Ve všech třech odpovědích lze nalézt kategorii času v souvislosti s časem celoživotním. Zatímco křesťanská respondentka vidí ve všech třech dimenzích času vztah k vlastní náboženské víře, proto charakterizuje křest, křesťanskou svatbu, narození dětí spojené se křtem a vlastní smrt ve vztahu k Boží existenci, respondentka s nediferencovanou vírou projevuje v odpovědích spíše nejistotu a charakterizuje své minulé, přítomné či budoucí zážitky velmi nejasně, často spíše jako výčet, znovu se zde objevuje představa církve, která naplňuje její obecnou spirituální potřebu (svatba v kostele), respondentka s ateistickým postojem se zaměřuje především na hodnoty ve spojení se zkušeností lidského společenství, nezištného dobrého jednání ze strany lidí a na zkušenost krásy v přírodě.

Viz Příloha 7 Tabulka č. 6

6.7. Závěrečné vyhodnocení výzkumu

Věřící respondentka vnímá vlastní dimenze prožívání volného času z úhlu pohledu své křesťanské víry, svaté a posvátné je pro ni zásadně ve vztahu k náboženské zkušenosti. Spirituální rozměr života opřený o přirozené vnímání reality se u ní téměř nevyskytuje. Respondentka s nediferencovanou vírou ještě pojímá svatost a posvátnost rozumí, disponuje také zkušeností s praxí církve, ale vztahuje ji zejména k užitečnosti vzhledem ke svým obecným spirituálním potřebám. Současně vnímá i zkušenosti s vlastní obecnou spiritualitou bez vztahu k náboženské víře v průběhu života. Třetí respondentka – ateistka pojímá svatost a posvátnost rozumí podobně jako obě předchozí, ve svých životních zkušenostech se však od zkušenosti svatosti a posvátnosti distancuje, disponuje však širokým repertoárem zkušeností nevšedních.

Všechny tři respondentky vnímaly v různých časových okruzích (denní, týdenní, roční a celoživotní čas) dimenze zkušenosti se sdílením ve společenství blízkých lidí a s morálním aspektem lidského jednání (nezištná láska nevěřících rodičů u věřící respondentky i u respondentky s nediferencovanou vírou a nezištné dobro

u respondentky a ateistickým postojem), rozměr krásy v životě zdůrazňovala opakovaně pouze respondentka s ateistickým postojem.

Vzhledem k církvi se respondentka – křesťanka identifikovala především s vírou své církve, respondentka s nediferencovanou vírou se vymezovala vůči církvi jako instituci, přičemž hodnotila kladně jednání církve, které podporovalo její přirozenou obecnou spiritualitu, a negativně hodnotila jednání církve, které ji brzdilo. Respondentka s ateistickým postojem se vymezovala jak vůči špatné praxi církve, tak vůči své vlastní představě Boha a vůči církevní věrouce. Její spiritualita praktikovaná v různých časových okruzích se také opírala výhradně o přirozené zdroje lidské spirituality: krásu a dobro ve světě a v člověku.

Zajímavé je srovnání výpovědí první a třetí respondentky. Zatímco pro věřící má velký význam citlivost vůči náboženské interpretaci zkušeností ve všech časových okruzích, respondentka – ateistka se projevila jako velmi citlivá vůči zkušenostem krásy – také ve všech časových okruzích. Nabízí se možná interpretace, že krása v životě ateisty může nahrazovat zkušenost víry v životě člověka náboženského.

Ve vztahu ke smrti v rámci časového celoživotního okruhu projevily první dvě respondentky se vztahem k víře určitou míru nejistoty, respondentka s ateistickým postojem jakýkoliv vztah k vlastní smrti zamlčela.

Na výzkumnou otázku obsaženou v cíli výzkumu: zjistit, zda jsou lidé věřící a nevěřící schopni vnímat jiný než profánní rozměr svého života jako posvátný nebo svatý, tedy lze odpovědět takto:

V našem výzkumném šetření, které mělo explorativní charakter, vyplynulo, že jak v rámci církevně věřících, tak v rámci věřících s nediferencovanou vírou nebo ateistů, lze zaznamenat porozumění pro pojmy posvátný, svatý, ale také nevšední. Zatímco lidé identifikující se s vírou své křesťanské církve mohou mít tendenci veškeré zkušenosti v životě vnímat z úhlu pohledu své přesně definované náboženské víry, lidé s vírou nediferencovanou si ke zkušenostem s posvátnem a svatostí mohou zachovat vztah ve spojení s církvi, ovšem mohou být v pokušení hodnotit je pouze ve vztahu k rozvíjení své přirozené spirituality. Současně vykazují i vztah ke zkušenostem nevšednosti bez vztahu k náboženské interpretaci. Lidé s ateistickým postojem k životu sice ještě mohou pojmem posvátno a svatost rozumět, v interpretaci svých zkušeností v životě se však distancují od jejich náboženského rozměru a zcela se soustředí na bohatství zkušeností prohlubujících jejich přirozenou „nenáboženskou“ spiritualitu. Pojmy svatost,

posvátnost a nevšednost jsou v průběhu života vnímatelné, protože vypovídají o duchovním, spirituálním rozměru každého člověka.

ZÁVĚR

Ve své práci bylo mým cílem zjistit, zda jsou lidé věřící a nevěřící schopni vnímat v rámci prožívání svého volného času jiný než profánní rozměr svého života, a to též jako posvátný nebo svatý. V prvních pěti kapitolách postupně analyzuji důležité pojmy spojené s tématem práce: pojem kultura a charakteristika křesťanů jako subkultury, dále pojem volný čas v jeho časových okruzích denní, týdenní, roční a celoživotní a zásadní dělení času na čas profánní, posvátný a nevšední.

V praktické části jsem vybrala tři výzkumné respondentky, které zastupovaly odlišné strany – respondentku – křesťanku, respondentku s nediferencovanou vírou a respondentku s ateistickým postojem, čímž dostal výzkum explorativní charakter.

Na základě strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami jsem zkoumala životní postoje těchto třech respondentek vzhledem k rozměru posvátnosti, svatosti či nevšednosti v různých časových okruzích. Získané rozhovory jsem přepsala (příloha I), zapsala do tabulek a následně je vyhodnotila. Vyhodnocení rozhovorů nalezneme v kapitole 6.6 a v příloze II.

V šesté kapitole vyhodnocuji přepsané rozhovory, které jsem uspořádala do tabulek, které nalezneme v příloze II. Vyhodnocení obsahovalo časové okruhy, na které jsem se zaměřila a v nich jsem hledala vnímání svatosti, posvátnosti a nevšednosti ve volném čase respondentek.

Z výsledků je patrné, že všechny tři respondentky prožívají spiritualitu ve svém životě, ale v jiných formách. Respondentka-křesťanka svůj volný čas striktně směřuje ke křesťanské víře a s ní spojené vnímání zkušeností, jiné vnímání se u ní nevyskytuje nebo ho zamlčuje. Respondentka s nediferencovanou vírou kritizovala církev jako instituci, ale přesto je patrné, že je pro ni víra velmi důležitá a nebrání se jí. Respondentka s ateistickým postojem prožívá svou „spiritualitu“ v blízkosti svých blízkých a v kráse přírody.

Všechny tři respondentky mají společné kladení významu na sdílení svého volného času s lidmi blízkými a na vnímání morálního aspektu lidského jednání. Liší se ve vztahu k posvátnému rozměru prožívání času a ve vztahu ke zkušenostem s přirozenými zkušenostmi v prožívání času např. s krásou.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knižní:

- [BURYÁNEK, J.]. *Interkulturní vzdělávání II*. Praha: Člověk v tísní. 2005. ISBN 80-93510-5-0
- ELIADE, M. *Posvátné a profánní*. Praha: Česká křesťanská akademie. 1994. ISBN 80-85795-11-6
- FALTÝN, J. *Multikulturní andragogika*. Praha: Karlova univerzita Filozofická fakulta. ISBN neznámé
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál. 2005. ISBN 80-7367-040-2
- HONORÉ, J. *Průvodce katechismem katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2008. ISBN 978-80-7192-961-1
- JAN PAVEL II. *Dies Domini*. Praha: Katolický týdeník. 2000. ISBN 80-902708-4-0
- KATOLICKÁ CÍRKEV. *Vyznání víry církve, Překlad 1. dílu katolického katechizmu pro dospělé*. České Budějovice: Protisk. 1999. ISBN 80-86074-15-3
- LUŽNÝ, D. a Z. R. NEŠPOR a kol. *Náboženství v menšině*. Praha: Malvern. 2008. ISBN 978-80-86702-53-7
- MUCHOVÁ, L. *Budete mými svědky*. Brno: Karmelitánské nakladatelství. 2011. ISBN 978-80-86953-82-3
- MUCHOVÁ, L. *Úvod do náboženské pedagogiky*. Olomouc: Matice cyrilometodějská. 1994. Č. j. 17-315/79/111/1
- PASTUSZAK, J. *Člověk, kultura, náboženství: principy a východiska interkulturního a mezináboženského dialogu*. Moravapress: Ostrava. 2013. ISBN 978-80-87853-03-0
- PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál. 1999. ISBN 80-7178-295-5
- PETRUSEK, M., BALON, J. *Společnost naší doby*. Praha: Academia. 2011. ISBN 978 80-200-1965-3

SÍGL, M. *Co víme o smrti*. Praha: Epoque. 2006. ISBN 80-87027-11-6

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

TARALLO, P. *Posvátná místa křesťanského světa*. Čestlice: Rebo. 2011. ISBN 978-80-255-0522-9

TUČEK, M. a kol. *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*. Praha: Slon. 2003. ISBN 80-86429-22-9

VAVŘINCOVÁ, V. *Malá encyklopedie Vánoc*. Praha: Libri. 2001. ISBN 7277-076-4

VAVŘINCOVÁ, V. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri. 2006. ISBN 80-7277-292-9

Periodika (Časopisové):

REMEŠOVÁ, O. *Jóga v době emancipace, Jóga dnes*, číslo: 3, rok: 2015, ISSN 1804-48-40

Internetové:

ADMIN. *Co je hospic?* [online], © 2010 [cit. 22. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.hospice.cz/otazky-a-odpovedi/co-je-hospic/>>.

ARNOLDOVÁ, K. *Historie sňatku a svateb* [online], [b. r.] [cit. 22. 12. 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.svatby.cz/clanek.aspx?IDtema=1643&ID=2239>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Eucharistie – trošku teorie na úvod* [online], [b. r.] [cit. 26. 10. 2015]. Dostupné z WWW: <http://www.katolik.cz/codelatkdyz/euch_uvod.asp>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Co dělají Češi o Velikonocích? Koukají na televizi!* [online], © 2012 [cit. 27. 12. 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.qap.cz/spolecnost/object/co-delaji-cesi-o-velikonocich-koukaji-na-televizi-33746/dokument.htm>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Historie hospicového hnutí a situace v ČR* [online], [b. r.] [cit. 30. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.hospicknizetevaclava.cz/poslani-hospice/historie-hospicoveho-hnuti-a-situace-v-c-r>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Jak oslavit narození dítěte* [online], © 2011 [cit. 22. 12. 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.jarodic.cz/cz/jak-oslaviv-narozeni-ditete.php>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Svatý Václav: Světec a patron českých zemí* [online], [b. r.] [cit. 10. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://zivotopisyonline.cz/svaty-vaclav-907-28992935-svetec-a-patron-ceskych-zemi/>>.

BENEŠ, J. *Češi dávají přednost tuzemské dovolené, nejčastěji vyrazí na chaty a chalupy* [online], © 2014 [cit. 16. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/cesi-davaji-prednost-tuzemske-dovolene-nejcasteji-vyrazeji-na-chaty-a-chalupy--1404342>.

ČERNÝ, K. *Je podle vás svatba přežitkem?* [online], © 2014 [cit. 22. 12. 2015]. Dostupné z WWW: <<http://vlasta.kafe.cz/clanky/sex-a-vztahy/4488-je-podle-vas-svatba-prezitek/>>.

ČTK. *Češi tráví dovolenou raději s přáteli, než s partnerem* [online], © 2015 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/relax/cestovani/cesi-travi-dovolenou-radeji-s-prateli-nez-s-partnerem_352427.html>.

FENDRYCH, M. *Dovolená 2015: Peklo, ve kterém musíme povinně vypnout* [online], © 2015 [cit. 23. 12. 2015]. Dostupné z WWW: <<http://nazory.aktualne.cz/komentare/dovolena-2015-peklo-ve-kterem-musime-navic-povinne-vypnout/r~ae31442233a411e5a1480025900fea04/>>.

HOVORKA, K. *Češi tráví v práci více času než zbytek Evropy, říká průzkum* [online], © 2015 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <http://finance.idnes.cz/pruzkum-pracovni-a-volny-cas-dir-/podnikani.aspx?c=A151027_114707_podnikani_kho>.

HUDEČKOVÁ, K. *Jóga není jen cvičení, pomáhá i k duševní rovnováze* [online], © 2011 [cit. 16. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <http://ona.idnes.cz/joga-neni-jen-cviceni-pomaha-i-k-dusevni-rovnovaze-fva-/dieta.aspx?c=A110429_153114_dieta_pet>.

HUNEŠ, R. *Postavení hospiců ve zdravotně sociální systému ČR* [online], [b. r.] [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://podporaprocesu.cz/wp-content/uploads/2015/03/Postaven%C3%AD-hospic%C5%AF...2015.pdf>>.

CHALOUPKOVÁ, J. *Vstup do dospělosti – co znamená být dospělý podle Evropského sociálního výzkumu 2006* [online], © 2010 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=366&lst=113>>.

CHLUMSKÝ, J. *sv. Cyril a Metoděj, biskup* [online], [b. r.] [cit. 9. 2. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://catholica.cz/?id=2918>>.

CHLUMSKÝ, J. *sv. Václav* [online], [b. r.] [cit. 9. 2. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://catholica.cz/index.php?id=4696>>.

JIRÁSKOVÁ, T. *Výstava upravených lidských těl Bodies* [online], © 2007 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/vystava-upravenych-lidskych-tel-bodies--357176>.

KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném času* [online], České Budějovice: Teologická fakulta. © 2011 [cit. 14. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <<https://is.jabok.cz/el/JA10/zima2013/S285/npvc-skriptum.pdf>>.

RADVÁKOVÁ, T. *Proč mají Češi tak rádi chaty a chalupy a jaký je mezi nimi rozdíl?* [online], © 2015 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/proc-maji-cesi-tak-radi-sve-chaty-a-chalupy-a-jaky-je-mezi-nimi-rozdil-11e-lide.aspx?c=A150813_180345_In_domov_ELE&galerie>.

RAJLICOVÁ, E. *Průzkum pro ČRo: Na Velikonocích si lidé váží volna. Oblíbenou tradici zůstává pomlázka* [online], © 2015 [cit. 27. 12. 2015]. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/pruzkum-pro-cro-na-velikonocich-si-lide-vazi-volna-oblibenou-tradici-zustava-pomlazka--1474761>.

SANEP. *Nevěřící Češi nedají o Vánocích dopustit na Ježíška* [online], © 2014 [cit. 24. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.protext.cz/zprava.php?id=22138>>.

STATISTIKY INVIA. *Dovolené o Velikonocích vévodí eurovikendy i termální lázně* [online], © 2015 [cit. 16. 1. 2016]. Dostupné z WWW:

<<http://www.accka.cz/stranky/novinky/dovolene-o-velikonocich-vevodi-eurovikendy-i-termalni-lazne-444>>.

STUHLÍKOVÁ, L. *Nechceme lidi šokovat, hájí organizátoři výstavu mrtvol* [online], © 2012 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z WWW:

<<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/nehceme-lidi-sokovat-haji-organizatori-vystavu-mrtvol/r~i:article:729586/>>.

VAVROŇ, J. *Češi zůstali národem chatařů a chalupářů, nově i kvůli byznysu* [online], © 2012 [cit. 16. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/finance/272586-cesi-zustali-narodem-chataru-a-chaluparu-nove-i-kvuli-byznysu.html>>.

VOTRUBOVÁ, A. *Češi na gauči* [online], © 2012 [cit. 23. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <http://instinkt.tyden.cz/rubriky/ostatni/tema/cesi-na-gauci_26537.html>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. I	Dotazníky
Příloha č. II	Tabulky 1-6

Příloha č. I

Respondentka č. 1 (Adéla) – zástupce křesťanů

Otázka č. 1 Proč se definuješ jako křesťanka?

„Já si myslím, že hlavní důvod mé víry je víra v existenci Ježíše Krista. A věřím v to, že to byl syn Boží a věřím, že existuje Bůh, přestože věřím v evoluci. Přesto věřím v Boha, a že ovlivňuje tento svět, že nám seslal svého syna. A věřím v základ, tak jak se definuje křesťanství, i když je to mozkiem nepochopitelné. [Je vidět, že má pevný názor proč je křesťanka a její rozhodná odpověď mluví za vše.]“

Otázka č. 2 Když slyšíš slova jako svaté, posvátné nebo nevšední, co si pod tím představíš?

„Když je něco svatého, tak to souvisí s Bohem a křesťanstvím. [Zamýšlí se nad tímto pojmem.] Pro každého může být svaté něco jiného a je to něco, co nechceš zničit, rozbít nebo ztratit. Pokud to vyloženě souvisí s křesťanstvím, tak je to něco, co všichni křesťané považují za svaté a nechtějí to zničit, rozbít nebo ztratit, ale když bych se zamyslela, určitě bych našla věc, která je svatá jenom pro mě. Byla by to věc, která je svatá jenom pro mě a je to něco, co nechci opustit.

Posvátno už nemusí souviset jenom s křesťanstvím, například: hinduismus. Ve kterém je něco, co je pro hinduisty posvátné, ale neoznačila bych to jako svaté, [je to pro Adél hůř vysvětlitelné] jako je kráva. Určitě je to pro něco důležitého, ale svatá je věc pro křesťany a posvátné se týká jiných náboženství. [Cítí, že to tak je. Smích.]

Nevšední může být zážitek, cokoliv, co nám nepřijde typické pro tento svět. Vůbec to nemusí souviset s náboženstvím. Rozhodně bych mezi tyto pojmy nedala rovnítko.“

Otázka č. 3 Když si představíš čas od rána do večera, najdeš v něm okamžiky, které bys označila jako posvátné, svaté nebo nevšední?

„Svaté ne, ale posvátné pro mě [ztišila hlas] a každopádně nevšední a to je část, kdy se dokážu zastavit, zamyslet se nad svým dnem a poděkovat Pánu Bohu za to, že jsem přežila další den [potutelný úsměv], že jsem nikoho nezabila, i když jsem na něho byla

strašně naštvaná a že mám možnost žít tak, jak jsem ten den prožila. Každý večer se modlím Otčenáš, při čemž se zastavím [Uvažuje nad odpovědí, kouká do stropu.] a plně si uvědomuji své možnosti, které jsem za ten den měla, za to děkuju Pánu Bohu [Je patrné, že je hrdá na „svou“ víru]. Většinou je to poděkování a pak prosba za lidi v mém okolí nebo za sebe, které mají trable a potřebují pomoci. Večerní modlitba, kdy ty se zastavíš a vzpomeneš si, že existuje Pán Bůh, víc než přes den (protože chytáš autobusy) a tak to, že se snažíš komunikovat s Bohem, i když víš, že ti neodpoví jako normální člověk [lehký smích], odpoví ti jiným způsobem. Když bylo zkouškové, tak jsem se modlila za všechny své kamarády a všichni udělali zkoušky. Okamžik, kdy si uvědomíš, že když tomu opravdu věříš, tak to opravdu funguje, takže pro mě je nejposvátnější denní okamžik večerní modlitba.“

Otázka č. 4 Když si představíš čas od pondělí do neděle, najdeš v něm chvíle, které vnímáš jako svaté, posvátné nebo nevšední?

„To je asi nejjednodušší odpověď, protože to je jasně neděle, když jdu do kostela [Smích]. Skvělý na tom je, že já chodím do kostela večer. Nejsem unavená z rána a mám za sebou opravdu celý týden a můžu si celý týden zrekapitulovat. Můžu strávit tu hodinu se svými přáteli, s Pánem Bohem, s tím úžasným místem v prostředí kostela, s tím klidem, kdy fakt cítím klid. Jsem tam s lidmi, o kterých víš, že to cítí stejně i přesto, že jsou ty [delší zamyšlení] kázání někdy dlouhé a nudné. Tak potom přijde okamžik toho přijímání, když ti mozek říká, že jíš suchou oplatku z pšenice a vody a ty si potom uvědomíš, že to není jenom suchá oplatka, a ty si pak uvědomíš, že máš štěstí v tom, toho, že v to můžeš věřit, že to není jenom suchá oplatka. Věřím tomu, že někteří lidé by mohli být křesťané a že je k tomu někdo nevedl, tak vlastně tomu nevěří, ale že by klidně mohli a já měla jsem štěstí, že jsem v to uvěřila [Úsměv]. Takže jím oplatku [Mrknutí na mě.] a to je ten nejposvátnější okamžik, když víš, že jíš Ježíše Krista a říkáš si, že je to vlastně blbost, když se řekne, že jíš Ježíše Krista, ale je vlastně je to pravda a je to super, protože potom můžeš děkovat a můžeš prosit, protože víš, že nakonec bude všechno dobrý.“

Otázka č. 5 Když si představíš čas od ledna do prosince, najdeš v něm činnosti, které vnímáš jako svaté, posvátné nebo nevšední?

„To je vlastně taky docela jednoduchá otázka [Odpovídá s naprostým klidem.], protože to jsou dva časy – Vánoce a Velikonoce. Pro celý svět jsou důležité Vánoce, ale pro nás křesťany jsou mnohem důležitější Velikonoce, kdy tam se teprve zjevuje tajemství a pravá podstata křesťanství, kdy si to nezdůvodníš mozkiem, tomu musíš věřit. To, že Ježíš Kristus byl ukřižován, fajn to by ještě šlo, na to jsou důkazy, ale že vstal z mrtvých [náznak ironie] a že po třech dnech vylezl z jeskyně a mluvil se svými učedníky, to je něco, čemu jde opravdu jenom věřit a [přemýšlí] když tomu věříš a opakuješ si to, víc vzpomínáš na to, že se to opravdu stalo, tak potom cítíš, že to je to, čím se odlišuješ od ostatních, a to je pro tebe to svaté, že ty cítíš něco nadpozemského, nadlidského, [hluboký nádech] něco, co stále přesahuje tvůj rozum. Já studuju přírodovědu, jsem vědecky zaměřena a potřebuju všechno odůvodnit, a přesto tomu věřím, takže když si uvědomíš ten kontrast toho, čímž je to víc umocněné. [Ztišila hlas.] Každopádně velikonoční atmosféra a úplně nejvíc bílá velikonoční sobota-večer, kdy jezdím za kamarádkou do Ledenic, když celá její rodina je věřící (na rozdíl od mojí rodiny). Cítíš tam i rodinnou atmosféru, a protože to je vesnice, tak se v kostele všichni znají a tím je umocněná atmosféra. Začíná to po tmě, když se zapaluje malá fatra a od té si zapaluješ svoji svíci a obnovuješ křestní slib, že opravdu věříš v Boha a žiješ svou víru a tím, že si pamatuju svůj křest, [smích] je to ještě krásnější.“

Otázka č. 6 Když si představíš čas od narození až do smrti, najdeš v něm situace (v minulosti, přítomnosti i v budoucnosti), které bys označila jako svaté, posvátné nebo nevšední?

„V minulosti to byl můj křest, to byla krásná akce. Když kapela začala hrát jednu písničku, Roztáhni křídla a leť, to byl krásný okamžik [Je vidět, že jí vzpomínka na tento okamžik udělal radost a tón její hlasu byl mnohem jemnější.], který pro mě hrozně moc znamenal, protože jsem věděla, že mě čeká něco nového, ale zároveň můžu pokračovat v tom starém.

Jelikož jsem z nevěřící rodiny, tak když jdu s rodinou do kostela, neděje se to často, ale je to většinou na Vánoce. Teď jsme jeli na Dobrou Vodu a přímo se to načasovalo tak,

abych mohla jít na mši s mými rodiči, kteří nejsou věřící. Moji rodiče jsou lidé, kteří tě podpoří v úplně všem, a v okamžiku, kdy tě podpoří i v tomhle a víš, že jsou tam dobrovolně a chtějí tam být, a i když víš, že pro ně to není důležité, tak jako pro mě, tak je to okamžik, který je pro mě opravdu svatý [Lehký smích a radost ze sdílení tohoto zážitku.]. To je okamžik, který nemám opravdu každý den, to je opravdu největší dárek, být se svými rodiči na mši, když ty něco cítíš a můžeš to sdílet s nimi. Něco jiného je, když to sdílíš se svými kamarády, kteří jsou na tom úplně stejně jako ty, to je taky příjemný, to je takový ujištění, ale se svými rodiči je to něco jiného.

V budoucnu, pro mě velice svatý okamžik určitě bude, jestli se někdy budu vdávat v kostele, s mužem, kterého si vyberu, nebo on si vybere mě a o kterém budu vědět, že sdílí stejné pocity a myšlenky jako já a bude to na celý život. Pak jsem zvědavá, až budu umírat, když budu vědět, že život končí, tak si myslím, že pro mě bude velice svaté cítit tu, pokud to tak bude, Boží přítomnost v tom, že něco končí a v tom strachu, co bude dál. Myslím si, že se třeba nebudu tolik bát, jako se bojí spousta nevěřících lidí, kteří vědí, že umírají.

[Chvilka zaváhání.] To byly větší okamžiky a to co cítím jako velice důležité a nevšední, pro mě je, když najdu lidi stejného věku, kteří to vidí stejně jako já a dá se s nimi diskutovat o víře a o životě na vyšší než materiální úrovni a se kterými můžeš sdílet víru. To slovo sdílet je zde velmi důležité, protože jde o lidi, kteří mě respektují a neodsoudí mě za můj názor, i když mají jiný názor a můžeš s nimi jít na mši a prožívat to společně, to jsou hodně nevšední okamžiky, při kterých cítíš něco úplně jiného, než když jdeš nakoupit svačinu do Tesca.

Myslím si, že to je svatý, posvátný a krásný okamžik. Nelíbí se mi používat slovo svatý a posvátný [Úšklebek], protože to je vyloženě něco, čeho se až bojíš, jak moc to nechceš rozbít. Je to fakt posvátný to slovo svatý [Smích]. Další nevšední zážitek pro bude, jestli budu mít někdy dítě, když ho budu křtít a pak ho vychovávat ve víře a ukazovat mu tu krásnou, a ne tu povinnou stránku křesťanství, to budou velké okamžiky, to se mi líbí víc. [Mám z Adél pocit, že sama má radost z odpovědí, které mi poskytla.]“

Respondentka č. 2 – Marie (zástupce obou stran)

Otázka č. 1 Proč se definuješ jako křesťanka/ateistka?

„Od malička mě rodiče vedli k víře, chodili jsme do kostela, byla jsem pokřtěna, chodila jsem ke svatému přijímání. Nedávno jsem byla i u biřmování. [Mluví s klidem a rozvahou.]

Chodila jsem na katolickou školu, kterou zaštiťovala církev, takže to nebyla klasická státní škola, takže k víře jsem měla vždycky blízko. Teď jsem také na teologické fakultě a víru nepovažuji za nic negativního. Je to pro mě pozitivní věc, ale od ateisty se odlišuju tím, že věřím, ale nevěřím tak jako jiní křesťané, mám svou víru. [Mluví rozhodně. Zasmála se.] Nežiju podle Bible, mám svoje pravidla. Církev jako taková mi dala hodně, ale neuznávám církev jako institut. Víra je podle mě něco osobního a ne to, že jdu v neděli do kostela, abych se tam pomodlila [Zvýšila tón hlasu a zrychlila tempo.]. Nedávno jsem se bavila s kamarádkou, která říkala, proč by měla v neděli chodit do kostela, jak můžeme vědět, že to nevymyslel někdo, abychom tam chodili a přinášeli dary, v dnešní době peníze. Podle mě se z toho stal byznys. Říká se, že Bůh je všude, proto se můžu pomodlit v parku, doma, v lese, takže to je podle mě víra. Navíc v minulosti, nevím, jestli přímo v Bibli (osobně jsem ji nečetla celou), ale křesťané, což si myslím, že tam spadali i husité, tak oni za něco bojovali, bojovali ve víře, přitom zabíjeli a všechno co páchali, tak v desateru máš, nezabiješ, což je další věc, kterou ve víře neuznávám, že byly války a lidé bojovali za církev, tak by vlastně neměli, podle toho, co říká desatero, z čeho ostatní vychází. [Je vidět, že k tématu ke kterému jsme se dostali, má jasnou odpověď, díky které se nechce stávat „ovcí“ v církvi.]“

Otázka č. 2 Když slyšíš slova svaté, posvátné nebo nevšední, co si pod tím představíš?

[Přemýšlí] „Tak já bych rozdělila tohle do třech skupin. Prvně bych mluvila o tom, co si představuju pod pojmem svatý. Svatý je to, co se spojuje se svatou rodinou, s Ježíšem, s Marií, se samotným Bohem. [Přemýšlí nad otázkou, chvílka pauzy.] Svatý je těžký definovat. Je to něco, co je spojené s nimi. Nějaké hodnoty, které jsou zásadní pro věřícího člověka.

Za posvátné považuji nějaké místo, nějaké poutní významný místo – Medžugorje, kostely, chrámy.

[Je vidět, že se Marii těžko hledají jiné významné události.] A za nevšední, to jsou pro mě nějaké události, které jsou třeba jenom jednou za život, třeba maturita, svatba a takovéto události. Svaté s posvátné v životě mám spjato jenom s vírou a křesťanstvím.“

Otázka č. 3 Když si představíš čas od rána do večera, najdeš v něm okamžiky, které bys označila jako posvátné, svaté nebo nevšední?

„Tak ty svaté a posvátné chvílky, pro mě nejsou chvílky, ale je to pro mě něco jiného, jak už jsem uvedla v předchozí otázce. [Rozhodná odpověď] Za nevšední považuju maturitu, kterou mám za sebou, je to něco, co se neděje každý den, je to něco významného v životě. [Smích] Významná je spousta věcí, které člověk udělá pro někoho druhého, aniž by to bylo v očekávání. Třeba nějakou radost pro toho druhého, snídani do postele, když někdo uvaří oběd za tebe apod.“ [Mluví tichý hlasem.]

Otázka č. 4 Když si představíš čas od pondělí do neděle, najdeš v něm chvíle, které vnímáš jako svaté, posvátné nebo nevšední?

„No [chvilka přemýšlení], tak tam se taky najdou chvílky, ale stejně bych se odkázala na předchozí otázku. To, co je nevšedního v nějakém dni, se může odehrát v jakémkoli dni. Pro mě je důležitá neděle, i když jsem říkala, že neuznávám to, že někdo chodí do kostela, tak neděle je pro mě důležitým dnem, co se týče zamyšlení se, odpočinku a nabrání sil do nového týdne. [Úsměv] V sobotu se dělá to, co se v týdnu nestihlo, jako je úklid, domácí práce a v neděli je takový sváteční den, tedy měl by být. Snažíme se ho tak brát, takže se navštěvujeme s příbuznými, které jsme dlouho neviděli, nebo za námi jezdí návštěvy, nebo s kamarádkami chodíme na kávu a probíráme různé věci, hlavně rekreujeme.

Občas do kostela chodím, ale pro mě jsou významné svátky jako Velikonoce, Vánoce nebo dušičky. Ale nemůžu říct, že bych do kostela nezašla, ale nerada chodím do kostela u nás. [Zvýšilo se tempo hlasového projevu.] Neuznávám místního faráře, ale

jsou v našem okolí i tací, kteří jsou podle mě svým způsobem kapacity z duchovního hlediska. Nežijí tak, jak se žilo před iks lety [Smích], žijí tak, jak se žije dneska. Berou na vědomí, jak se dnešní společnost chová. Mají k tomu i kázání a kolikrát jsem slyšela i hezká kázání, která pro mě mají větší význam, než nějaké kázání, kdy půlka kostela spí a děti zlobí a kněz nedokáže upoutat pozornost.“

Otázka č. 5 Když si představíš čas od ledna do prosince, najdeš v něm činnosti, které vnímáš jako svaté, posvátné nebo nevšední?

„Tak o tom jsem už mluvila v předchozí otázce, tak jsou to svátky významné pro křesťanství. [Ztišila hlas a je vidět, že přemýšlí.] Vánoce, Velikonoce, různé poutě, slavnosti a ráda se takových událostí zúčastním. [Kouká před sebe na stůl.] Navíc jsem byla účastnice několika setkání na naší střední škole, kde se před začátkem roku konala taková duchovní příprava. Měli jsme tam kněze, což byl ředitel naší střední školy. A měli jsme s ním takové duchovní rozjímání a to bylo pro mě hodně důležité a byl to pro mě úžasný zážitek, na který nikdy nezapomenu, protože opravdu mi to dalo nejvíc ze všech setkání, ani biřmování, kde jsme si povídali o Ewě Farne [Lehký sarkasmus a smích.]. Tady to duchovní rozjímání, které jsme měli na střední škole, tak to bylo pro mě mnohem důležitější a na ty chvíle ráda vzpomínám a to patří i do nevšedního zážitku, jak jsme probíhali v předchozích otázkách. [Ztišila hlas a mluví rozvázně.]

[Zaváhání] Dodržujeme Velký pátek, Vánoce slavíme – ryba, salát, dárečky. [Úsměv] Babička chodí na Půlnoční, ale já jsem na Půlnoční nebyla. [Lehký úsměv] Půlnoční mše je zvláštní hlavně pro křesťany, ale co jsem za poslední roky zjistila, že tam chodí třeba i lidi, kteří nejsou věřící a jdou se tam jenom podívat. [Zrychlila tempo hlasu.] Jdou opravdu jenom na Půlnoční, a mě to tam netáhne, radši jsem doma s rodinou, než abych se koukala na „atrakci“ v kostele [Máchla rukou.]. Ateisté Vánoce neslaví, ti si dají klidně kuřecí řízek a takový věci [Smích], ale takový ty tradice a koledy si zazpíváme, rodina je základ.

Na dušičky objíždíme hřbitovy, zajdeme na mši a zavzpomínáme na naše nejbližší, kteří s námi už nejsou. [Musí chvíli přemýšlet.] Nevšední by mohla být i každoroční posvícení a pout'. [Úsměv] Také, když jedeme na dovolenou, protože nejezdíme pořád.“

Otázka č. 6 Když si představíš čas od narození až do smrti, najdeš v něm situace (v minulosti, přítomnosti i v budoucnosti), které bys označila jako svaté, posvátné nebo nevšední?

„Tak různá výročí, jak jsem už zmiňovala, taky maturita. Pro mě bude nevšední a důležitá určitě svatba, protože se chci vdávat v kostele [Smích]. Tohle určitě bude nevšední v životě. [Úsměv. Doufá, že bude víc nevšedních zážitků.] Biřmování a Přijímání, to byly nevšední svátosti, křest už si nepamatuju, to jsem byla malinká [Smích]. Nebo taky narození miminka, to bude taky krásná nevšední událost. [potutelný úsměv] Bude určitě různých situací víc, ale ráda se nechám překvapit, co přijde [Ztišila hlas, přešla na pokornější tón.]. No ještě žádost o ruku, promoce, přijímací řízení a podobné věci. Smrt, doufám, nebudu vnímat jako nevšední událost.“

Respondentka č. 3 – Jiřina (zástupce ateistů)

Otázka č. 1 Proč se definuješ jako ateistka?

„Protože mě nikdo do dnešní doby nepřesvědčil, že existuje někdo nad námi nebo něco takového. Zlom nastal, když jsem chodila do druhé třídy a všichni chodili na náboženství a dostávali tam krásný obrázky s prdelatýma andělíččkama a mně se to líbilo, tak jsme doma brečeli, že tam chodit nemůžeme. Tak nás otec s maminkou dali všechny (i mé dva bratry) pokřtít. Všichni jsme stáli v kostele, drželi svíčky, a protože jsme neuměli žádnou modlitbu, tak jsme jenom hýbali pusou. No a měli jsme odpustky, takže nám to všechno odpustili. No tak jsme začali chodit na náboženství a když se dostalo v nějaké hodině k tomu, že Pán Bůh podělil chlebem a vodou tisíce a tisíce zachráněných věřících, tak jsme začali s bratry říkat, že to není pravda, že nás je doma pět, tři sourozenci a měli jsme hlad a naši měli co dělat, aby nás uživili, protože to bylo v době, kdy byla válka a oni katechisté se začali zlobit, že jim rozvracíme víru, takže jsme usoudili, že opravdu dokad' nás někdo nepřesvědčí, takže tomu nevěříme, a protože nás do dnešní doby nikdo nepřesvědčil, takže nevěříme tomu, ale nebráníme tomu, kdo věří a kteří na to s úctou koukají. Možná i existuje posmrtný život, ale nejsem o tom přesvědčená. Nesetkala jsem se s nikým, kdo by mi to potvrdil. Kdyby Bůh existoval, nemohl by se koukat na to, co se ve světě děje, proč umírají bezbranné děti a ženy. Tohle se přece normálně nedá pochopit, kdyby Bůh existoval, tak by přestali takoví ti zabijáci a lotři a gangsteři a ti zůstávají, ti žijí a lidé, kteří pro společnost a pro svět něco dělá, si Pán Bůh bere k sobě. Ono se sice říká, že si je Pán Bůh povolal nebo tak, ale jak je možný, že si povolává jenom dobrý lidi a ne ty špatný a zlý. Přece kdyby byla spravedlnost, tak existuje to, že nastane trest a přijde ten člověk do pekla. Tak proč si Pán Bůh bere jenom tyhle nahoru. To jsou samé věci, které jsou pro mě nepochopitelné. A dokad' uvidím, že ve světě jsou války a trpí tím lidi, trpí tím děti a matky. A ti druzí tady vegetí a přiživují se, tak je pro mě nepochopitelný, že nějaká spravedlnost existuje a že jí někdo řídí.“

Otázka č. 2 Když slyšíš slova svaté, posvátné nebo nevšední, co si pod tím představíš?

„No já si pod tím představuju věci nebo lidi, kteří jsou nedotknutelní, ke kterým všichni vzhlížíme, ať už to jsou různí svatý, já je tam vidím, mám před nimi úctu, je to

posvátné. I jako nevěřící člověk bych je nedokázala zničit. Jsou to i lidé a sochy z dřívějších staletí, které byli před námi. To se traduje, že mají zásluhy, i když jsem nevěřící, tak se věnuju tomu, když se blahořečí, protože jsou to lidi, kteří opravdu žili, o tom jsem přesvědčená. Například Matka Tereza nebo Anežka Česká, které se zajímaly o chudý lid a pomáhaly mu. Na tyto lidi se dívám s úctou, protože měli těžký život a byli za to patřičně ohodnocení, tím, že byli prohlášeni za světce.

Posvátná je třeba hora Říp, tam se říká, že přišel Čech a že došel až tam. Ten určil polohu našeho státu, kde do dneška žijeme, protože je to posvátné místo, protože je to jedna důležitá věc, která určuje naše etnologické zázemí.

Já bych řekla, protože jsme právě nevěřící, tak posvátné pro mě byly oba pohřby mých rodičů, které byly provedené žehem, protože si to přáli, tak jsme jim to splnili. Vím přesně, kde na posypové loučce byl rozsypán popel rodičů a to je pro mě místo posvátné. Dokud jsem mohla chodit, tak jsem na přesné místo dávala květiny a nikdy bych nepřipustila, aby tam někdo běhal, nebo aby tam někdo dělal něco nekalého.

Nevšední je to, co se ne každý den dělá, něco mimořádného, co se naskytne. Nevšedních věcí se během týdne může naskytnout třeba dvě nebo tři.

Každý nevšední den, který se probudím a vstanu z postele. Ještě se to děje, ale vždycky jsem překvapená, když vstanu a můžu se pohybovat. To pro mě začíná tímhle tím, ale během dne na to člověk zapomene, ale druhý den zase.“

Otázka č. 3 Když si představíš čas od rána do večera, najdeš v něm okamžiky, které bys označila jako posvátné, svaté nebo nevšední?

„Když se ráno probudím a vidím svého manžela, že se usmívá, tak to je pro mě nevšední, protože to nebývá zvykem, protože žijeme v době, kdy je nejistota z migrantů a ze všeho a stárí máme na krku, takže člověk má strach z budoucnosti. Ne každé ráno vstáváme a smějeme se, a když vstaneme a manžel má úsměv na rtech, vím, že je v dobré náladě, že je v pohodě a že ten den nebude špatný.

Když si představím nějaký den na mém oblíbeném místě (což je chata uprostřed přírody), tak ve mně vzbuzuje radost ze života, protože tam jsou samí ptáci, krásná příroda, v rybníce kvákají žáby a to je něco, co se ve městě nezažije a co teda, pokud moci chodit, bych chtěla do konce svého života navštěvovat.“

Otázka č. 4 Když si představíš čas od pondělí do neděle, najdeš v něm chvíle, které vnímáš jako svaté, posvátné nebo nevšední?

„Ano, najdu v něm chvíle a to jsou ty chvíle pohody, kdy sedíme u táboráku a opékáme buřty a je to nevšední z toho důvodu, že ne každý den jen pěkný, prší a je i zima, takže se to nemůže uskutečnit a když se takový den najde v týdnu a sedíme tam nejen s manželem, ale i s rodinou a s vnoučaty. Tak je to pro nás chvíle nevšední, ze které mám vždy radost, a potěší mě. Ráda na ně vzpomínám a mám je ze srdce ráda, když si celá rodina může posedět v kruhu rodinným, okolo ohniště, vnoučata povídají a pravnouček, tam pobíhá. To je pro mě nevšední. Vzhledem k tomu, že syn se snahou pracují a vnuk taky pracuje, takže těch chvil tolik není, proto jsou pro mě nevšední. Nevšední je pro mě, i když začnou rašit první květiny, tak to je pro mě pohádka. Teď jsme tam přijeli a už jsem odškrábávala sněženky kolem růží a ony už jsou vysoké. Nebo také každé ráno, když se probudím a svítí sluníčko a vidím, jak mi květiny rozkvétají, a to se těším, až bude pěkně, protože mě to těší.“

Otázka č. 5 Když si představíš čas od ledna do prosince, najdeš v něm činnosti, které vnímáš jako svaté, posvátné nebo nevšední?

„Našla bych jich tam několik, dá se říct, že i nespočet, ať už jsou to svátky nebo narozeniny mých blízkých, pak jsou to třeba Velikonoce, které sice nedržím jako křesťan, ale pečou bochánky, mazance a jsem ráda, když přijedou všichni moji příbuzní a můžeme si posedět a popovídat. Potom jsou to i Vánoce, kdy pečou vánočku, cukroví, pijeme punč a celá rodina se schází. Když jsem byla v mladším věku, chodila jsem i na Půlnoční mši, která mě oslovila. Líbila se mi atmosféra a vůně v kostele, i když mě to nepřesvědčí, že je něco nad námi. Atmosféra kostelů se mi líbí celý život. Když jsme o dovolené nebo služební cestě přijeli nějakého města, nikdy jsme neopomněli navštívit místní kostel. Byla jsem i na dovolených v cizině, kde jsem navštívila i chrám sv. Petra ve Vatikánu a působí to na mě velice příjemně, přesto mě to nepřesvědčí, že existuje Bůh. Mně se to líbí architektonicky. Mám také ráda vůni kadidla a působí na mě tou tichostí a velikostí. V kostele si připadám jak mravenec, jako něco strašně malého. Když jsem si sedla do lavice, tak jsem si tam připadala strašně malinká, nicotná a ta atmosféra, když ji člověk nasaje, je to něco, co si člověk sebou odváží, takovou úctu

a posvátnost. Spíš pozoruju a vnímám, ale nemodlím se a nasávám ten chlad a jedno k druhému co patří a to mám strašně ráda. Jsem ráda, že tolik památek, tolik staveb, které nám pokolení a celý ty rody zanechaly po sobě a můžu jenom kvitovat s povděkem, že se stát o to stará nebo respektive církev, že to zůstane pro další pokolení a budou vidět celou tu stavbu, jak to všechno vypadalo. Už jenom z uměleckého hlediska na to koukám. Vezmi si, že je to všechno ve zlatě, to je naprostá nádhera, co dokážou ty jednotlivý ruce udělat, jak to vydrží celá staletí, když se tomu člověk věnuje. To neudělal Bůh, ale řemeslné ruce našich dědů a pradědů.

Nevšední zážitek je pro mě první návrat z jara na chatu, kdy si převezeme všechny věci a sazenky a začneme tam hospodařit, tak to je pro mě nevšední, protože se to děje jednou za rok a potom nevšední je zase všechno to balení a zazimování chaty a vracení se zpět. Pozorování přírody a zvířat. To jsou pro mě nevšední zážitky.“

Otázka č. 6 Když si představíš čas od narození až do smrti, najdeš v něm situace (v minulosti, přítomnosti i v budoucnosti), které byste označila jako svaté, posvátné nebo nevšední?

„To budu muset popřemýšlet. Narození dětí, vnoučat a pravnoučat. Nevšední bylo i to, že moje teta se dožila 100 let, což byla nevšední situace, protože nikdo z rodiny nikdy na takovou věkovou hranici nedosáhl.

Svatba je mezník a je to nevšední. Nevšední byla moje první svatba a doufám, že i poslední svatba, protože jsme s dědou spolu letos 57 let. Po dvou letech od svatby přišla na svět má dcera Jiřina a pak syn Petr, to pro mě byly nevšední zážitky, protože manželství a založení rodiny se mi splnilo. Během manželství byly nevšední zážitky i narození vnoučat, kterých mám čtyři a v neposlední řadě narození mého jediného pravnoučka. Během manželského života pro mě byla spousta věcí nevšedních, ale protože jsem stará, tak si je nepamatuju.

Nevšední událostí pro mě bylo i úmrtí mojí maminky, která do poslední chvíle se mnou loupala jablka, abychom je zavařily, a když jsme skončily, tak mi řekla, že jí není moc dobře a nakonec jsme museli zavolat záchranku, která ji odvezla a během dvou hodin maminka zemřela. To byl pro mě nevšední den a velice smutný, protože jsem to

nečekala. Je zajímavé, že si připomínáme na narozeniny biblické postavy, jako jsou Kristova léta nebo Abrahámoviny.

Jedním z nevšedních zážitků bylo i to, že jsem kdysi našla před obchodem naditou peněženku plnou peněz a bylo tam 10 000 Kč a spousta stravenek a dalších věcí. Přijela bezpečnost, odvezla mě na stanici, kde se to všechno zapsalo. Časem se našla majitelka peněženky a byla strašně moc vděčná za záchranu peněz. Paní děkovala telefonicky, poslala i bonboniéru s kyticí a já byla šťastná, že jsem zachránila peníze pro rodinu a pro děti.

Dalším nevšedním zážitkem je pro spojení s přírodou, hlavně na chatě, když jsme dávali ptáčkům žrát a koukali jsme na sýkorky a spousta jiných druhů ptáků. Na chatě je nádherně, protože jsem mohla pozorovat spoustu divů přírody. V přírodě je to nádherné, protože jsme viděli spousta věcí, například ondatru, mlád'ata kachen, labutí, volavek, rozmnožování užovek apod. No, na co si vzpomeneš, tak to je nevšední zážitek, protože někdy je příroda tichá a neslyšíš tam hlásku a tam se vystřídá všechno možné, takže to je nevšední.“

Příloha č. II

Tabulka 1: Proč se definuješ jako křesťanka/ateistka?

Číslo respondentky	Kategorie	Odkaz na text
1.	Osobní víra spojená s vírou instituce církve	Já si myslím, že hlavní důvod mé víry je víra v existenci Ježíše Krista. A věřím v to, že to byl syn Boží a věřím, že existuje Bůh, přestože věřím v evoluci. Přesto věřím v Boha, a že ovlivňuje tento svět, že nám seslal svého syna. A věřím v základ, tak jak se definuje křesťanství, i když je to mozkiem nepochopitelné.
2.	Subjektivizovaná víra Církev jako instituce je odmítnuta pro špatnou praxi	...víru nepovažuji za nic negativního. Je to pro mě pozitivní věc, ale od ateisty se odlišuju tím, že věřím, ale nevěřím tak jako jiní křesťané, mám svou víru. Nežiju podle Bible, mám svoje pravidla. Církev jako taková mi dala hodně, ale neuznávám církev jako institut. Víra je podle mě něco osobního a ne to, že jdu v neděli do kostela, abych se tam pomodlila. Říká se, že Bůh je všude, proto se můžu pomodlit v parku, doma, v lese, takže to je podle mě víra... Navíc v minulosti, nevím, jestli přímo v Bibli (osobně jsem ji nečetla celou), ale křesťané, což si myslím, že tam spadali i husité, tak oni za něco bojovali, bojovali ve víře, přitom zabíjeli a všechno co páchali, tak v desateru máš, nezabiješ, což je další věc, kterou ve víře neuznávám, že byly války a lidé bojovali za církev, tak by vlastně neměli, podle toho, co říká desatero, z čeho ostatní vychází.
3.	Ateismus opřený o kritiku vlastní představy Boha Špatná praxe církve	...No tak jsme začali chodit na náboženství a když se dostalo v nějaké hodině k tomu, že Pán Bůh podělil chlebem a vodou tisíce a tisíce zachráněných věřících, tak jsme začali s bratry říkat, že to není pravda, že nás je doma pět, tři sourozenci a měli jsme hlad a naši měli co dělat, aby nás uživil, protože to bylo v době, kdy byla válka a oni katechisté se začali zlobit, že jim rozvracíme víru, takže jsme usoudili, že opravdu dokad' nás někdo nepřesvědčí, takže tomu nevěříme, a protože nás do dnešní doby nikdo nepřesvědčil, takže nevěříme tomu, ale nebráníme tomu, kdo věří a kteří na to s úctou koukají. Kdyby Bůh existoval, nemohl by se koukat na to, co se ve světě děje, proč umírají bezbranné děti a ženy. Tohle se přece normálně nedá pochopit, kdyby Bůh existoval, tak by přestali taková ti zabíjáci a lotři a gangsteři a ti zůstávají, ti žijí a lidé, kteří pro společnost a pro svět něco dělá, si Pán Bůh bere k sobě. Ono se sice říká, že si je Pán Bůh povolal nebo tak, ale jak je možný, že si povolává jenom dobrý lidi a ne ty špatný a zlý. Přece kdyby byla spravedlnost, tak existuje to, že nastane trest a přijde ten člověk do pekla. Tak proč si Pán Bůh bere jenom tyhle nahoru. To jsou samé věci, které jsou pro mě nepochopitelné. A dokad' uvidím, že ve světě jsou války a trpí tím lidi, trpí tím děti a matky. A ti druzí tady vegetí a přizívují se, tak je pro mě nepochopitelný, že nějaká spravedlnost existuje a že jí někdo řídí. Možná i existuje posmrtný život, ale nejsem o tom přesvědčená. Nasetkala jsem se s nikým, kdo by mi to potvrdil. ...a oni katechisté se začali zlobit, že jim rozvracíme víru, takže jsme usoudili, že opravdu dokad' nás někdo nepřesvědčí, takže tomu nevěříme, a protože nás do dnešní doby nikdo nepřesvědčil, takže nevěříme tomu.

Tabulka 2: Když slyšíš slova svaté, posvátné nebo nevšední, co si pod tím představíš?

Číslo respondentky	Kategorie	Odkaz na text
1.	<p>Svaté je to, co nechci zničit, rozbít, nebo ztratit Svaté jako subjektivní věc</p> <p>Posvátné je to, co souvisí s náboženskou institucí</p> <p>Nevšední nerovná se svaté Nevšední je zážitek spojený s „jiným světem“</p>	<p>být svaté něco jiného a je to něco, co nechceš zničit, rozbít nebo ztratit. Pokud to vyloženě souvisí s křesťanstvím, tak je to něco, co všichni křesťané považují za svaté a nechtějí to zničit, rozbít nebo ztratit,</p> <p>ale když bych se zamyslela, určitě bych našla věc, která je svatá jenom pro mě. Byla by to věc, která je svatá jenom pro mě a je to něco, co nechci opustit.</p> <p>Posvátno už nemusí souviset jenom s křesťanstvím, například: hinduismus. Ve kterém je něco, co je pro hinduisty posvátné, ale neoznačila bych to jako svaté jako je kráva. Určitě je to pro něco důležitého, ale svatá je věc pro křesťany a posvátné se týká jiných náboženství.</p> <p>Nevšední může být zážitek, cokoliv, co nám nepřijde typické pro tento svět. Vůbec to nemusí souviset s náboženstvím. Rozhodně bych mezi tyto pojmy nedala rovnítko.</p>
2.	<p>Svaté je to, co je spojeno s náboženstvím</p> <p>Posvátné je spojeno s hmatatelným místem</p> <p>Nevšední je to, co je neobvyklé</p>	<p>Svatý je to, co se spojuje se svatou rodinou, s Ježíšem, s Marií, se samotným Bohem. Svatý je těžký definovat. Je to něco, co je spojené s nimi. Nějaké hodnoty, které jsou zásadní pro věřícího člověka.</p> <p>Za posvátné považují nějaké místo, nějaké poutní významný místo – Medžugorje, kostely, chrámy.</p> <p>A za nevšední, to jsou pro mě nějaké události, které jsou třeba jenom jednou za život, třeba maturita, svatba a takovéto události.</p>
3.	<p>Svaté je to (nebo ten), k čemu (ke komu) vzhlížíme s úctou, ale má reálnou existenci – vertikální rozměr</p> <p>Posvátné je spojeno s místem</p>	<p>No já si pod tím představuju věci nebo lidi, kteří jsou nedotknutelní, ke kterým všichni vzhlížíme, ať už to jsou různí svatý, já je tam vidím, mám před nimi úctu, je to posvátné. I jako nevěřící člověk bych je nedokázala zničit. Jsou to i lidé a sochy z dřívějších staletí, které byli před námi. To se traduje, že mají zásluhy, i když jsem nevěřící, tak se věnuju tomu, když se blahořečí, protože jsou to lidi, kteří opravdu žili, o tom jsem přesvědčená. Například Matka Tereza nebo Anežka Česká, které se zajímaly o chudý lid a pomáhaly mu. Na tyto lidi se dívám s úctou, protože měli těžký život a byli za to patřičně ohodnocení, tím, že byli prohlášeni za světce.</p> <p>Posvátná je třeba hora Říp, tam se říká, že přišel Čech a že došel až tam. Ten určil polohu našeho státu, kde do dneška žijeme, protože je to posvátné místo, protože je to jedna důležitá věc, která určuje naše etnologické zázemí.</p> <p>Já bych řekla, protože jsme právě nevěřící, tak posvátné pro mě byly oba pohřby mých rodičů, které byly provedené žehem, protože si to přáli, tak jsme jim to splnili. Víím přesně, kde na posypové loučce byl rozsypan popel rodičů a to je pro mě místo posvátné. Dokud jsem mohla chodit, tak jsem na přesné místo dávala květiny a nikdy bych nepřipustila, aby tam někdo běhal, nebo aby tam někdo dělal něco nekalého.</p> <p>Nevšední je to, co se ne každý den dělá, něco mimořádného, co</p>

	Nevšední je to, co je neobvyklé	<p>se naskytne. Nevšedních věcí se během týdne může naskytnout třeba dvě nebo tři.</p> <p>Každý nevšední den, který se probudím a vstanu z postele. Ještě se to děje, ale vždycky jsem překvapená, když vstanu a můžu se pohybovat. To pro mě začíná tímhle tím, ale během dne na to člověk zapomene, ale druhý den zase.</p>
--	---------------------------------	---

Tabulka 3: Když si představíš čas od rána do večera, najdeš v něm okamžiky, které bys označila jako posvátné, svaté nebo nevšední?

Číslo respondentky	Kategorie	Odkaz na text
1.	Pouze kategorie svaté – posvátné: Meditace Modlitba Meditace Komunikace s Bohem	<p>Svaté ne, ale posvátné pro mě a každopádně nevšední a to je část, kdy se dokážu zastavit, zamyslet se nad svým dnem a poděkovat Pánu Bohu za to, že jsem přežila další den, že jsem nikoho nezabila, i když jsem na něho byla strašně našťvaná a že mám možnost žít tak, jak jsem ten den prožila. Každý večer se modlím Otčenáš, při čemž se zastavím a plně si uvědomuji své možnosti, které jsem za ten den měla, za to děkuju Pánu Bohu. Většinou je to poděkování a pak prosba za lidi v mém okolí nebo za sebe, které mají trable a potřebují pomoc. Večerní modlitba, kdy ty se zastavíš a vzpomeneš si, že existuje Pán Bůh, víc než přes den (protože chytáš autobusy) a tak to, že se snažíš komunikovat s Bohem, i když víš, že ti neodpoví jako normální člověk, odpoví ti jiným způsobem. Když bylo zkouškové, tak jsem se modlila za všechny své kamarády a všichni udělali zkoušky. Okamžik, kdy si uvědomíš, že když tomu opravdu věříš, tak to opravdu funguje, takže pro mě je nejposvátnější denní okamžik večerní modlitba.</p>
2.	Posvátné a svaté mizí ze života Významné je to, co je neobvykle dobrého, „darovaného“	<p>Tak ty svaté a posvátné chvílky, pro mě nejsou chvílky, ale je to pro mě něco jiného, jak už jsem uvedla v předchozí otázce.</p> <p>Významná je spousta věcí, které člověk udělá pro někoho druhého, aniž by to bylo v očekávání. Třeba nějakou radost pro toho druhého, snídani do postele, když někdo uvaří oběd za tebe apod.</p>
3.	Významné je to, co je neobvykle dobrého, „darovaného“ Vnitřní prožitek krásy	<p>Když se ráno probudím a vidím svého manžela, že se usmívá, tak to je pro mě nevšední, protože to nebývá zvykem, protože žijeme v době, kdy je nejistota z migrantů a ze všeho a stáří máme na krku, takže člověk má strach z budoucnosti. Ne každé ráno vstáváme a smějeme se, a když vstaneme a manžel má úsměv na rtech, vím, že je v dobré náladě, že je v pohodě a že ten den nebude špatný.</p> <p>Když si představím nějaké den na mém oblíbeném místě (což je chata uprostřed přírody), tak ve mně vzbuzuje radost ze života, protože tam jsou samí ptáci, krásná příroda, v rybníce kvákají žáby a to je něco, co se ve městě nezažije a co teda, pokud moci chodit, bych chtěla do konce svého života navštěvovat.</p>

Tabulka 4: Když si představíš čas od pondělí do neděle, najdeš v něm chvíle, které vnímáš jako svaté, posvátné nebo nevšední?

Číslo respondentky	Kategorie	Odkaz na text
1.	<p>Neděle jako náboženská zkušenost: Směrem k sobě: rekapitulace</p> <p>Se stejně věřícími</p> <p>S přítomností Krista</p> <p>Zkušenost víry jako daru</p> <p>Zkušenost víry jako naděje</p>	<p>to je jasně neděle, když jdu do kostela. Skvělý na tom je, že já chodím do kostela večer. Nejsem unavená z rána a mám za sebou opravdu celý týden a můžu si celý týden zrekapitulovat. Můžu strávit tu hodinu se svými přáteli, s Pánem Bohem, s tím úžasným místem v prostředí kostela, s tím klidem, kdy fakt cítím klid. Jsem tam s lidmi, o kterých víš, že to cítí stejně i přesto, že jsou ty kázání někdy dlouhé a nudné. Tak potom přijde okamžik toho přijímání, když ti mozek říká, že jíš suchou oplatku z pšenice a vody a ty si potom uvědomíš, že to není jenom suchá oplatka, a ty si pak uvědomíš, že máš štěstí v tom, toho, že v to můžeš věřit, že to není jenom suchá oplatka. Věřím tomu, že někteří lidé by mohli být křesťané a že je k tomu někdo nevedl, tak vlastně tomu nevěří, ale že by klidně mohli a já měla jsem štěstí, že jsem v to uvěřila. Takže jím oplatku a to je ten nejposvátnější okamžik, když víš, že jíš Ježíše Krista a říkáš si, že je to vlastně blbost, když se řekne, že jíš Ježíše Krista, ale je vlastně je to pravda a je to super, protože potom můžeš děkovat a můžeš prosit, protože víš, že nakonec bude všechno dobré.</p>
2.	<p>Neděle jako zkušenost s nevšedností: se společenstvím blízkých lidí se vztahem k sobě: regenerace a rekreace</p> <p>Nevšednost nesvázaná s nedělí: Kritika špatné praxe církve Pozitivní hodnocení kladné praxe církve</p>	<p>Neděle je pro mě důležitým dnem, co se týče zamyšlení se, odpočinku a nabrání sil do nového týdne. V sobotu se dělá to, co se v týdně nestihlo, jako je úklid, domácí práce a v neděli je takový sváteční den, tedy měl by být. Snažíme se ho tak brát, takže se navštěvujeme s příbuznými, které jsme dlouho neviděli, nebo za námi jezdí návštěvy, nebo s kamarádkami chodíme na kávu a probíráme různé věci, hlavně rekreujeme.</p> <p>Ale nemůžu říct, že bych do kostela nezašla, ale nerada chodím do kostela u nás. Neuznávám místního faráře, ale jsou v našem okolí i tací, kteří jsou podle mě svým způsobem kapacitní z duchovního hlediska. Nežijí tak, jak se žilo před iks lety, žijí tak, jak se žije dneska. Berou na vědomí, jak se dnešní společnost chová. Mají k tomu i kázání a kolikrát jsem slyšela i hezká kázání, která pro mě mají větší význam, než nějaké kázání, kdy půlka kostela spí a děti zlobí a kněz nedokáže upoutat pozornost.</p>
3.	<p>Nevšednost nesvázaná s nedělí:</p> <p>Se společenstvím blízkých lidí</p> <p>Se zážitkem neobvyklostí</p> <p>Se zážitkem krásy v přírodě</p>	<p>Ano, najdu v něm chvíle a to jsou ty chvíle pohody, kdy sedíme u táboráku a opékáme buřty a je to nevšední z toho důvodu, že ne každý den je pěkný, prší a je i zima, takže se to nemůže uskutečnit a když se takový den najde v týdnu a sedíme tam nejen s manželem, ale i s rodinou a s vnoučaty. Tak je to pro nás chvíle nevšední, ze které mám vždy radost, a potěší mě. Ráda na ně vzpomínám a mám je ze srdce ráda, když si celá rodina může posedět v kruhu rodinným, okolo ohniště, vnoučata povídají a pravnouček, tam pobíhá. To je pro mě nevšední. Vzhledem k tomu, že syn se snahou pracují a vnuk taky pracuje, takže těch chvil tolik není, proto jsou pro mě nevšední.</p> <p>Nevšední je pro mě, i když začnou rašit první květiny, tak to je pro mě pohádka. Teď jsme tam přijeli a už jsem odškrábávala sněženky kolem růží a ony už jsou vysoké. Nebo také každé ráno, když se probudím a svítí sluníčko a vidím, jak mi květiny rozkvétají, a to se těším, až bude pěkně, protože mě to těší.</p>

Tabulka 5: Když si představíš čas od ledna do prosince, najdeš v něm činnosti, které vnímáš jako svaté, posvátné nebo nevšední?

Číslo respondentky	Kategorie	Odkaz na text
1.	<p>Velikonoce jako identifikace se zkušeností víry církve</p> <p>Vnímání posvátnosti a vlastní výlučnosti</p> <p>Zkušenost společenství věřících</p> <p>Zkušenost symboliky</p>	<p>...to jsou dva časy – Vánoce a Velikonoce. Pro celý svět jsou důležité Vánoce, ale pro nás křesťany jsou mnohem důležitější Velikonoce, kdy tam se teprve zjevuje tajemství a pravá podstata křesťanství, kdy si to nezdůvodníš mozkiem, tomu musíš věřit. To, že Ježíš Kristus byl ukřižován, fajn to by ještě šlo, na to jsou důkazy, ale že vstal z mrtvých, a že po třech dnech vylezl z jeskyně a mluvil se svými učedníky, to je něco, čemu jde opravdu jenom věřit a když tomu věříš a opakuješ si to, víc vzpomínáš na to, že se to opravdu stalo, tak potom cítíš, že to je to, čím se odlišuješ od ostatních, a to je pro tebe to svaté, že ty cítíš něco nadpozemského, nadlidského, něco, co stále přesahuje tvůj rozum. Já studuju přírodovědu, jsem vědecky zaměřena a potřebuju všechno odůvodnit, a přesto tomu věřím, takže když si uvědomíš ten kontrast toho, čímž je to víc umocněné. Každopádně velikonoční atmosféra a úplně nejvíc bílá velikonoční sobota-večer, kdy jezdím za kamarádkou do Ledenic, když celá její rodina je věřící (na rozdíl od mé rodiny). Cítíš tam i rodinnou atmosféru, a protože to je vesnice, tak se v kostele všichni znají a tím je umocněná atmosféra. Začíná to po tmě, když se zapaluje malá fatra a od té si zapaluješ svoji svíci a obnovuješ křestní slib, že opravdu věříš v Boha a žiješ svou víru a tím, že si pamatuju svůj křest, je to ještě krásnější.</p>
2.	<p>Zkušenost Vánoc, Velikonoc jako účasti na tradici</p> <p>Roční duchovní obnovy, meditace jako dobrá praxe církve</p> <p>Kritika špatné praxe církve</p> <p>Dodržování tradic bez porozumění jejich smyslu</p> <p>Odmítnutí role diváka na církevních slavnostech</p> <p>Odmítání úplného odstupu od tradic</p> <p>Vánoce jsou svátky rodiny</p>	<p>Vánoce, Velikonoce, různé poutě, slavnosti a ráda se takových událostí zúčastním. Navíc jsem byla účastnice několika setkání na naší střední škole, kde se před začátkem roku konala taková duchovní příprava. Měli jsme tam kněze, což byl ředitel naší střední školy. A měli jsme s ním takové duchovní rozjímání a to bylo pro mě hodně důležité a byl to pro mě úžasný zážitek, na který nikdy nezapomenu, protože opravdu mi to dalo nejvíc ze všech setkání, ani biřmování, kde jsme si povídali o Ewě Farne. Tady to duchovní rozjímání, které jsme měli na střední škole, tak to bylo pro mě mnohem důležitější a na ty chvíle ráda vzpomínám a to patří i do nevšedního zážitku, jak jsme probíhali v předchozích otázkách.</p> <p>Dodržujeme Velký pátek, Vánoce slavíme – ryba, salát, dárečky. Babička chodí na Půlnoční, ale já jsem na Půlnoční nebyla. Půlnoční mše je zvláštní hlavně pro křesťany, ale co jsem za poslední roky zjistila, že tam chodí třeba i lidi, kteří nejsou věřící a jdou se tam jenom podívat. Jdou opravdu jenom na Půlnoční, a mě to tam netáhne, radši jsem doma s rodinou, než abych se koukala na „atrakci“ v kostele. Ateisté Vánoce neslaví, ti si dají klidně kuřecí řízek a takový věci, ale takový ty tradice a koledy si zazpíváme, rodina je základ.</p>
3.	<p>Nevšední jako výročí</p> <p>Nevšední jako účast na tradicích spojených s Vánocemi a</p>	<p>...svátky nebo narozeniny mých blízkých...</p> <p>pak jsou to třeba Velikonoce, které sice nedrží jako křesťan, ale pečou bochánky, mazance a jsem ráda, když přijedou všichni moji příbuzní a můžeme si posedět a popovídat. Potom jsou to</p>

	<p>Velikonocemi: Zkušenost se společenstvím blízkých lidí</p> <p>Nevšední jako dovolená spojená s: Atmosférou chrámových prostorů: Zkušenost nicotnosti Úcty Posvátnosti</p> <p>S odmítnutím náboženské praxe</p> <p>Svědectví lidské tvůrčí velikosti</p> <p>Nevšednost jako krása skrytá v přírodních cyklech</p>	<p>i Vánoce, kdy peču vánočku, cukroví, pijeme punč a celá rodina se schází. Když jsem byla v mladším věku, chodila jsem i na Půlnoční mši, která mě oslovila. Líbila se mi atmosféra a vůně v kostele, i když mě to nepřesvědčí, že je něco nad námi. Atmosféra kostelů se mi líbí celý život. Když jsme o dovolené nebo služební cestě přijeli nějakého města, nikdy jsme neopomněli navštívit místní kostel. Byla jsem i na dovolených v cizině, kde jsem navštívila i chrám sv. Petra ve Vatikánu a působí to na mě velice příjemně, přesto mě to nepřesvědčí, že existuje Bůh. Mně se to líbí architektonicky. Mám také ráda vůni kadidla a působí na mě tou tichostí a velikostí. V kostele si připadám jak mravenec, jako něco strašně malého. Když jsem si sedla do lavice, tak jsem si tam připadala strašně malinká, nicotná a ta atmosféra, když ji člověk nasaje, je to něco co si člověk sebou odváží, takovou úctu a posvátnost. Spíš pozoruju a vnímám, ale nedomodím se a nasávám ten chlad a jedno k druhému co patří a to mám strašně ráda. Jsem ráda, že tolik památek, tolik staveb, které nám pokolení a celý ty rody zanechaly po sobě a můžu jenom kvitovat s povděkem, že se stát o to stará nebo respektive církev, že to zůstane pro další pokolení a budou vidět celou tu stavbu, jak to všechno vypadalo. Už jenom z uměleckého hlediska na to koukám. Vezmi si, že je to všechno ve zlatě, to je naprostá nádhera, co dokážou ty jednotlivý ruce udělat, jak to vydrží celá staletí, když se tomu člověk věnuje. To neudělal Bůh, ale řemeslné ruce našich dědů a pradědů.</p> <p>Nevšední zážitek je pro mě první návrat z jara na chatu, kdy si převezeme všechny věci a sazenky a začneme tam hospodařit, tak to je pro mě nevšední, protože se to děje jednou za rok a potom nevšední je zase všechno to balení a zazimování chaty a vrácení se zpět. Pozorování přírody a zvířat. To jsou pro mě nevšední zážitky.</p>
--	---	--

Tabulka 6: Když si představíš čas od narození až do smrti, najdeš v něm situace (v minulosti, přítomnosti i v budoucnosti), které bys označila jako svaté, posvátné a nevšední?

Číslo respondentky	Kategorie	Odkaz na text
1.	<p>Kategorie času: Minulost: Křest spojený se zkušeností něčeho nového Přítomnost: Se zkušeností nezištné lásky</p>	<p>V minulosti to byl můj křest, to byla krásná akce. Když kapela začala hrát jednu písničku, Roztáhní křídla a leť, to byl krásný okamžik, který pro mě hrozně moc znamenal, protože jsem věděla, že mě čeká něco nového, ale zároveň můžu pokračovat v tom starém.</p> <p>Jelikož jsem z nevěřící rodiny, tak když jdu s rodinou do kostela, neděje se to často, ale je to většinou na Vánoce. Teď jsme jeli na Dobrou Vodu a přímo se to načasovalo tak, abych mohla jít na mši s mými rodiči, kteří nejsou věřící. Moji rodiče jsou lidé, kteří tě podpoří v úplně všem, a v okamžiku, kdy tě podpoří i v tomhle a víš, že jsou tam dobrovolně a chtějí tam být, a i když víš, že pro ně to není důležité, tak jako pro mě, tak je to okamžik, který je pro mě opravdu svatý. To je okamžik, který nemám opravdu každý den, to je opravdu největší dárek, být se svými rodiči na mši, když ty něco cítíš a můžeš to sdílet s nimi. Něco jiného je, když ty sdílíš se svými kamarády, kteří jsou na tom úplně stejně jako ty, to je taky</p>

	<p>Budoucnost: Svatba a křesťanská hodnota manželství Smrt: Zvědavost na Boha spojená s nejistotou a úzkostí Mateřství, křest a pozitivní křesťanská výchova dětí</p> <p>Kategorie zkušenosti se sdílením víry i přes různost názorů</p>	<p>příjemný, to je takový ujištění, ale se svými rodiči je to něco jiného.</p> <p>V budoucnu, pro mě velice svatý okamžik určitě bude, jestli se někdy budu vdávat v kostele, s mužem, kterého si vyberu, nebo on si vybere mě a o kterém budu vědět, že sdílí stejné pocity a myšlenky jako já a bude to na celý život. Pak jsem zvědavá, až budu umírat, když budu vědět, že život končí, tak si myslím, že pro mě bude velice svaté cítit tu, pokud to tak bude, Boží přítomnost v tom, že něco končí a v tom strachu, co bude dál. Myslím si, že se třeba nebudu tolik bát, jako se bojí spousta nevěřících lidí, kteří vědí, že umírají.</p> <p>Další nevšední zážitek pro mě bude, jestli budu mít někdy dítě, když ho budu křtít a pak ho vychovávat ve víře a ukazovat mu tu krásnou, a ne tu povinnou stránku křesťanství, to budou velké okamžiky, to se mi líbí víc.</p> <p>To byly větší okamžiky a to co cítím jako velice důležité a nevšední, pro mě je, když najdu lidi stejného věku, kteří to vidí stejně jako já a dá se s nimi diskutovat o víře a o životě na vyšší než materiální úrovni a se kterými můžeš sdílet víru. To slovo sdílet je zde velmi důležité, protože jde o lidi, kteří mě respektují a neodsoudí mě za můj názor, i když mají jiný názor a můžeš s nimi jít na mši a prožívat to společně, to jsou hodně nevšední okamžiky, při kterých cítíš něco úplně jiného, než když jdeš nakoupit svačinu do Tesca.</p> <p>Myslím si, že to je svatý, posvátný a krásný okamžik. Nelíbí se mi používat slovo svatý a posvátný, protože to je vyloženě něco, čeho se až bojíš, jak moc to nechceš rozbít. Je to fakt posvátný to slovo svatý.</p>
2.	<p>Kategorie času s nejasným vymezením: Minulost: Maturita, různá výročí Přijetí církevních svátostí s nejasným hodnocením Budoucnost: Žádost o ruku Svatba Promoce Přijímací řízení Smrt? – pouhý výčet</p>	<p>Tak různá výročí, jak jsem už zmiňovala, taky maturita. Pro mě bude nevšední a důležitá určitě svatba, protože se chci vdávat v kostele. Tohle určitě bude nevšední v životě. Doufám, že bude víc nevšedních zážitků. Birmování a Přijímání, to byly nevšední svátosti, křest už si nepamatuju, to jsem byla malinká. Nebo taky narození miminka, to bude taky krásná nevšední událost. Bude určitě různých situací víc, ale ráda se nechám překvapit, co přijde. No ještě žádost o ruku, promoce, přijímací řízení a podobné věci. Smrt, doufám, nebudu vnímat jako nevšední událost.</p>
3.	<p>Minulost: Mateřství a vznik života Dlouhověkost</p> <p>Svatba a manželství</p> <p>Smrt blízkých osob</p> <p>Zkušenost nezištného dobra</p>	<p>To budu muset popřemýšlet. Narození dětí, vnoučat a pravnoučat.... Po dvou letech od svatby přišla na svět má dcera Jiřina a pak syn Petr, to pro mě byly nevšední zážitky, protože manželství a založení rodiny se mi splnilo... Během manželství byly nevšední zážitky i narození vnoučat, kterých mám čtyři a v neposlední řadě narození mého jediného pravnoučka.</p> <p>Nevšední bylo i to, že moje teta se dožila 100 let, což byla nevšední situace, protože nikdo z rodiny nikdy na takovou věkovou hranici nedosáhl.</p> <p>Svatba je mezník a je to nevšední. Nevšední byla moje první svatba a doufám, že i poslední svatba, protože jsme s dědou spolu letos 57 let.</p> <p>Nevšední událostí pro mě bylo i úmrtí mojí maminky, která do poslední chvíle se mnou loupala jablka, abychom je zavařily, a když jsme skončily, tak mi řekla, že jí není moc dobře a nakonec jsme museli zavolat záchranku, která jí odvezla a během dvou hodin maminka zemřela. To byl pro mě nevšední den a velice</p>

	<p>Přítomnost: Krása v přírodě</p> <p>Budoucnost: Zamíčené téma vlastní smrti</p>	<p>smutný, protože jsem to nečekala.</p> <p>Jedním z nevšedních zážitků bylo i to, že jsem kdysi našla před obchodem naditou peněženku plnou peněz a bylo tam 10 000 Kč a spousta stravenek a dalších věcí. Přijela bezpečnost, odvezla mě na stanici, kde se to všechno zapsalo. Časem se našla majitelka peněženky a byla strašně moc vděčná za záchranu peněz. Paní děkovala telefonicky, poslala i bonboniéru s kyticí a já byla šťastná, že jsem zachránila peníze pro rodinu a pro děti.</p> <p>Dalším nevšedním zážitkem je pro spojení s přírodou, hlavně na chatě, když jsme dávali ptáčkům žrát a koukali jsme na sýkorky a spousta jiných druhů ptáků. Na chatě je nádherně, protože jsem mohla pozorovat spoustu divů přírody. V přírodě je to nádherné, protože jsme viděli spousta věcí, například ondatru, mláďata kachen, labutí, volavek, rozmnožování užovek apod. No, na co si vzpomeneš, tak to je nevšední zážitek, protože někdy je příroda tichá a neslyšíš tam hlásku a tam se vystřídá všechno možné, takže to je nevšední.</p>
--	---	--

ABSTRAKT

HOŘEJŠÍ, P. *Pojetí volného času v sociokulturní skupině křesťanů a v sekularizované společnosti*. České Budějovice, 2016. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce L. Muchová.

Klíčová slova: volný čas, sociokulturní skupina křesťanů, sekularizovaná společnost

Práce se zabývá pojetím volného času v sociokulturní skupině křesťanů a v sekularizované společnosti. Cílem mé bakalářské práce je zjistit, zda jsou lidé věřící a nevěřící schopni vnímat jiný než profánní rozměr svého života jako posvátný nebo svatý. Práce je rozdělena do šesti částí. První kapitola vymezuje pojmy kultura a sociokulturní skupina, druhá kapitola pojednává o profánním a posvátném čase, třetí kapitola rozděluje posvátný čas ve světě křesťanů do čtyř časových okruhů. Čtvrtá kapitola vymezuje pojem volný čas a popisuje stručnou historii volného času. Následně popisuje čtyři časové okruhy z pohledu sekularizované společnosti. Pátá kapitola obsahuje kvalitativní výzkum, ve kterém byl použit strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami, kde vyhodnocuji získaná data z rozhovorů.

ABSTRACT

The concept of leisure time in socio-cultural group of Christians in secularized society

Keywords: leisure time, socio-cultural group of Christians, secularized society

The work deals with the concept of leisure time in socio-cultural group of christians and in a secularized society. The aim of my thesis is to find out whether people that are believers and unbelievers are able to sense other than the profane dimension of their lifes as sacred or holy. The work is divided into six parts. The first chapter defines the concepts of culture and socio-cultural group, the second chapter discusses the profane and the sacred time, the third chapter divides the sacred time in the Christian world into four time areas. The fourth chapter defines the concept of leisure time and describes a brief history of free time. Then describes four time circuits from the perspective of the secularized society. The fifth chapter contains qualitative research, in which I used a structured interview with open questions, where I evaluace the data colected from the interviews.